

Tutkintaan johtaneet omaisuusvahin- got Suomessa vuosina 2008–2018

Eveliina Timonen

Opinnäytetyö
Kesäkuu 2020
Liiketalouden ala
Tradenomi (AMK), Liiketalous

Tekijä(t) Timonen Eveliina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Kesäkuu 2020
	Sivumäärä 56	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Tutkintaan johtaneet omaisuusvahingot Suomessa vuosina 2008–2018		
Tutkinto-ohjelma Tradenomi (AMK), Liiketalous		
Työn ohjaaja(t) Anne Eskola, Hannu Juntunen		
Toimeksiantaja(t) -		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka paljon omaisuusvahinkoja on mennyt tutkintaan asti vuosina 2008–2018 sekä millaisia korvauksia näistä vahingoista on haettu suomalaisilta vakuutusyhtiöiltä. Vakuutusyhtiöistä kirjoitetaan usein negatiiviseen sävyyn korvauspäätösten vuoksi. Kuluttajat lukevat hyvin harvoin vakuutusehtoja, mistä syystä vahinkotilanteessa kielteinen korvauspäätös voi tulla yllätyksenä. Vahinkoilmoitusprosessin siirtyä sähköiseen aikaan vahinkoilmoitusten tekemisestä on tullut yhä vaivattomampaa ja massan seasta on vaikeampi seuloa epäilyttäviä vahinkotapauksia. Myös vahinkotapausten peukalointi ja muuttaminen ehtojen mukaiseksi esimerkiksi omaisuusvahingoissa on helpompaa ja kiinni jääminen epätodennäköisempää kuin aikaisemmin.</p> <p>Tutkimus tehtiin kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen ja aineisto hankittiin käyttämällä Finanssiala ry:n arkistoista saatuja tilastoja tutkintaan johtaneista vahingoista edellä mainitulla tarkastelujaksolla. Aineisto analysoitiin käyttämällä Excel-taulukko-ohjelmaa laske- malla tilastoista keskiarvoja. Tulokset havainnollistettiin visuaalisesti taulukoiden sekä erilaisten kaavioiden avulla.</p> <p>Tutkimuksesta selvisi, että tarkastelujaksolla on tutkittu selvästi eniten ajoneuvovahinkoja. Lisäksi selvisi, että tutkintaan asti päätyneiden kotitalouksien esinevahinkojen osuus on kasvanut viime aikoina merkittävästi. Vähiten tarkastelujaksolla tutkittiin yritysten esinevahinkoja. Lisäksi kävi ilmi, että tutkittujen vahinkojen yhteismäärät pysyivät vuosittain tarkastelujaksolla hyvin tasaisina. Haettujen korvaussummien määrät vaihtelivat vuosittain paljon, ja eniten korvauksia haettiin yritysten esinevahingoissa. Kaikkien tutkittujen vahinkojen osalta vahinkotapausmäärät ja korvaussummat eivät kuitenkaan kulkeneet käsi kädessä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) vakuutus, omaisuusvahinko, vahinkoilmoitus, vakuutuslainsäädäntö, vakuutusala		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Timonen Eveliina	Type of publication Bachelor's thesis	Date June 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 56	Permission for web publication: x
Title of publication Investigated property damage cases in Finland 2008–2018		
Degree programme Business Administration		
Supervisor(s) Eskola, Anne; Juntunen, Hannu		
Assigned by -		
Abstract <p>The aim of the study was to find out how many property damage cases have been investigated in Finland during 2008–2018 and what kind of compensation claims have been made in these cases to Finnish insurance companies. Insurance companies usually receive bad publicity in the media because of their compensation decisions. Customers rarely read the insurance terms and because of that, when an accident happens, the rejected claim may come as a surprise. Nowadays, when the process of notification of claim is mainly digital, this process has become easier to the customers and it is harder to find the suspicious cases from the mass. For example, when it comes to property damage, it is also easier to counterfeit the notifications of claims to be compatible with the insurance terms and the probability of getting caught is smaller.</p> <p>The study was made by using quantitative methods and material was found by using statistics about the investigated accidents in Finland from Finanssiala ry's files. The material was analyzed with Excel by calculating averages from the material. The results were demonstrated with tables and charts.</p> <p>The survey found that most of the investigated cases concerned vehicle accidents. Also, it was discovered that the amount of investigated private household property damage had increased remarkably during the past few years. The smallest number of the investigated cases were caused by businesses. The total quantity of the investigated property damage cases was quite stable during these ten years. The number of insurance claims made for these investigated cases varied significantly during these ten years and the biggest claims were made for property accidents caused by businesses. There was, however, no correlation between the number of insurance claims and the amount of indemnity.</p>		
Keywords/tags (subjects) insurance, property damage, notification of claim, insurance law, insurance sector		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Vakuutukset ja vakuutustoiminta	7
2.1	Vakuutustoiminnan periaate.....	7
2.2	Vakuutuslajit.....	9
2.3	Kotitalouden ja yrityksen omaisuusvakuuttaminen	10
2.4	Omaisuusvahingon vakuutuskorvaus	12
3	Vakuutusalan sääntely	18
3.1	Vakuutustoimintaa koskeva lainsäädäntö	18
3.2	IDD-direktiivi.....	23
4	Petosrikokset	24
4.1	Petos.....	24
4.2	Vakuutuspetos	28
4.3	Väärinkäytösten ehkäiseminen	29
5	Tutkimusasetelma	31
5.1	Tutkimusongelma ja -kysymykset.....	31
5.2	Tutkimusmenetelmät.....	32
5.3	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	34
6	Tutkimustulokset	36
6.1	Tutkimuksen toteutus	36
6.2	Tutkitut omaisuusvahingot Suomessa vuosina 2008–2018.....	36
6.3	Tutkittujen omaisuusvahinkojen vakuutusyhtiöiltä haetut korvaussummat Suomessa vuosina 2008–2018	44

	5
7 Johtopäätökset	47
8 Pohdinta	51
Lähteet	54

Kuviot

Kuvio 1. Vakuutustoiminnan periaate (Rantala & Kivisaari 2011, 71, muokattu) .8	
Kuvio 2. Pro-Rata suhdesäännön mukaan laskettava vakuutuskorvaus (Rantala-Kivisaari 2014, 146 muokattu).....	15
Kuvio 3. Vakuutustoimintaa koskeva lainsäädäntö (Lainsäädäntö n.d)	18
Kuvio 4. Tutkitut ajoneuvovahingot vuosina 2008–2018 (kpl)	37
Kuvio 5. Tutkitut kotitalouksien esinevahingot vuosina 2008–2018 (kpl).....	39
Kuvio 6. Tutkitut yritysten esinevahingot vuosina 2008–2018 (kpl).....	40
Kuvio 7. Kaikki tutkitut vahingot vuosina 2008–2018 (kpl)	42
Kuvio 8. Vaaditut korvaukset tutkituissa tapauksissa vuosina 2008–2018 (€)	45

Taulukot

Taulukko 1. Omaisuusriskejä ja omaisuusvakuutuksia (Pellikka ym. 2011, 21) ...	11
Taulukko 2. Tutkitut vahingot keskimäärin per vuosi 2008–2018 (kpl)	37
Taulukko 3. Kaikki tutkitut vahingot vuosina 2008–2018 (kpl)	41
Taulukko 4. Tutkituista vahingoista haetut korvaussummat keskimäärin vuosittain tarkastelujaksolla 2008–2018 (€)	44
Taulukko 5. Vaaditut korvaussummat tutkituissa tapauksissa vuosina 2008–2018 (€).....	45

1 Johdanto

Viime kuukausina vakuutusyhtiöt ovat olleet otsikoissa negatiiviseen sävyyn koronaviruspandemian vuoksi. Monet henkilöasiakkaat ovat menettäneet rahojaan peruuntuneista matkoista, ja useat yritykset ovat joutuneet keskeyttämään liiketoimintansa pandemian leviämisen vuoksi. Henkilöasiakkaat ja yritykset odottivat korvauksia vakuutusyhtiöiltä, mutta vakuutusyhtiöiden vakuutusehdot ovat kuitenkin hyvin tarkkaan laadittuja. Monille tulikin yllätyksenä, että pandemiatilanteessa vakuutusehtojen perusteella vakuutuksista ei korvata mitään. Vakuutusten korvauspiiri onkin usein hyvin paljon suppeampi verrattuna siihen, mitä asiakkaat mieltävät.

Vaikka vakuutusehtoihin voi tutustua vakuutusyhtiöiden verkkosivuilla, eivät kaikki kuitenkaan lue ehtoja ennen vakuutus sopimuksen solmimista. Kun vahinko sattuu, asiakkaalle voi tulla suurena yllätyksenä, että juuri kyseinen vahinkotapaus on vakuutusehtojen perusteella rajattu pois vakuutuksen korvauspiiristä. Nämä yllätykset saattavat houkutella asiakkaita väärentämään vahinkotapauksia ehtojen mukaisiksi, jotta vahinko olisi vakuutusehtojen perusteella korvattava.

Vakuutuskorvaushakemusten tekeminen verkossa on tänä päivänä hyvin yleistä ja yksinkertaista. Vakuutusyhtiöt ovatkin pyrkineet tekemään korvausprosessinsa yhä vauhdittomammaksi asiakkaan näkökulmasta. Korvausprosessin sujuvuus on myös olennainen kilpailuvaltti vakuutus alalla. Helppous ja yksinkertaisuus tuovat mukanaan myös varjopuolen, sillä samanaikaisesti vakuutuskorvauksiin liittyvien petosten yrittäminen on asiakkaille helpompaa kuin aikaisemmin. Kun massa on suurempi, on sen seasta vaikeampi seuloa epäilyttäviä tapauksia. Omaisuusvahinkoja sattuu sekä yrityksille että yksityishenkilöille. Vahinkotarinoiden muokkaaminen on yleensä omaisuusvahingoissa helpompaa verrattuna henkilövahinkoihin, sillä todistajia ei välttämättä ole eikä omaisuusvahingosta tarvita lääkärintodistusta. Tämä opinnäytetyö keskittyy Suomessa vuosina 2008–2018 tutkinnan alle otettuihin omaisuusvahinkoihin.

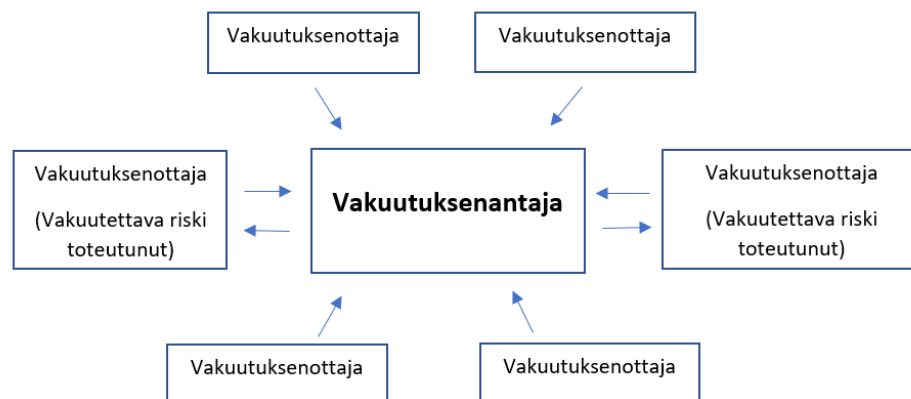
Koska vakuutuskorvauksiin liittyvien petosten yrittäminen on nykyään helpompaa, tämä opinnäytetyö tutkii, millaisia määriä epäilyttäviä omaisuusvahinkoja on otettu tutkinnan alle Suomessa kymmenen vuoden tarkastelujaksolla sekä millaisia korvaussummia näistä tutkituista vahingoista on vakuutusyhtiöiltä haettu. Tutkimus tuottaa tilannekatsauksen siitä, mihin suuntaan tutkittujen omaisuusvahinkojen määrät ovat viime vuosina kehittyneet ja mihin suuntaan ollaan menossa.

2 Vakuutukset ja vakuutustoiminta

2.1 Vakuutustoiminnan periaate

Vakuutus on sopimus, jossa vakuutuksenantaja ottaa vastuun vakuutussovituksessa määritellystä vahinkoriskistä vakuutuksenottajan maksamaa vakuutusmaksua vastaan. Vakuutuksenottaja siirtää tällöin haluamansa vahinkoriskin vakuutuksenantajalle. (Norio-Timonen 2018, 2.) Vakuutuksenantaja on taho, joka myöntää vakuutuksia. Vakuutuksenantajia ovat mm. vakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistykset, vakuutuskasat ja muut vakuutuslaitokset. Vakuutuksenottaja on vakuutusta tarvitseva asiakas, joka tekee vakuutuksenantajan kanssa vakuutussovituksen. (Rantala & Kivisaari 2011, 82.) Vakuutuksenantaja ja vakuutuksenottaja tekevät keskenään vakuutussovituksen, jossa sovitaan ehdoista, joilla kyseinen vakuutettava riski siirretään toiselle osapuolelle. Vakuutussovituksessa sovitaan myös vakuutusmaksun hinnasta, joka kattaa riskiosuuden rahallisen arvon. Vakuutuksen ominaispiirteisiin kuuluu, että vakuutuksen kohteena on epävarma tapahtuma sekä se, että vakuutuksenantajan maksama vakuutuskorvaus maksetaan ainoastaan siinä tilanteessa, jos vakuutustapahtuma tapahtuu. Vakuutustapahtuma tarkoittaa tapahtumaa, joka oikeuttaa vakuutuskorvauksen saamiseen, esimerkiksi tulipaloo, kuolemaa tai matkan peruuntumista. (Norio-Timonen 2018, 2.)

Vakuutustoiminnalle on ominaista, että yksittäiset vakuutukset muodostavat vakuutuskannan ja vakuutuksenottajat, jotka suojautuvat vakuutuksen avulla samankaltaisista riskeistä, jakavat riskin keskenään maksamalla vakuutusmaksuja vakuutuslaitokselle. Näistä vakuutusmaksuista kerätyillä varoilla maksetaan korvaus niille vakuutuksenottajille, joille vakuutettava riski toteutuu. Vakuutuksenottajien välillä tapahtuu riskintasausta, kun vakuutuksenantaja hallinnoi vakuutusmaksuista kerättyä varallisuutta ja maksaa tästä kerääntyneestä varallisuudesta vakuutuskorvauksia niille vakuutuksenottajille, jotka ovat siihen oikeutettuja (ks. kuvio 1). (Norio-Timonen 2018, 2.) Henkilöt, jotka ovat itse tai joiden omaisuus on vahinkovaaran kohteena, eivät usein itse pysty huolehtimaan riskin jakamisesta, jolloin vakuutusyhtiöt ja vakuutusyhdistykset hoitavat riskin jakamisen (Rantala & Kivisaari 2014, 69).

Kuvio 1. Vakuutustoiminnan periaate (Rantala & Kivisaari 2011, 71, muokattu)

Riski

Riskillä tarkoitetaan epävarmuustekijää, joka voi olla esimerkiksi tulipalo, murto tai omaisuuden rikkoutuminen. Vakuutuksen avulla suojaudutaan riskin aiheuttamalta taloudelliselta vahingolta. Vakuutusriskejä tutkitaan usein matematiikan avulla. Yleinen näkökulma riskejä tutkittaessa on matematiikan alaan kuuluva riskiteoria. Vakuutuslalla on olennaista kerätä erilaisia tilastoja riskeistä sekä niiden toteutumisesta tietyissä riskiryhmissä. Esimerkkinä tietyistä riskiryhmästä voivat olla tiettyntyyppiset rakennukset, joiden yhdessä muodostamaa riskikantaa seurataan aktiivisesti. Sattuneiden vahinkojen määrät vaihtelevat vuosittain, mutta ilmiössä havaitaan silti säännönmukaisuutta, kun tarkastellaan vahinkojen suhteellista lukumäärää tai suhteellista yhteenlaskettua rahamäärää. Tilastomatematiikan avulla voidaan laskea keskiarvolukuja, jotka ovat kyseisen riskiryhmän ominaisia riskin määrällisiä kuvaajia. Näitä keskiarvolukuja käytetään vakuutusmaksujen määrittämisessä. (Rantala & Kivisaari 2014, 61–66.) Vakuutustilastojen olemassaolo onkin hyvin olennaista vakuutus toiminnalle, koska niiden avulla arvioidaan tilastollisesti riskien todennäköisyyttä sekä tapahtuvista vahingosta aiheutuvia kulujen määrää vakuutuksenantajalle. Näin ollen pystytään laskemaan oikea vakuutusmaksun määrä, joka kattaa vakuutuksenantajalle aiheutuvat korvauskulut. (Norio-Timonen 2018, 2.)

2.2 Vakuutuslajit

Vakuutukset jaetaan kahteen pääryhmään, yksityisvakuutuksiin ja sosiaalivakuutuksiin. Tässä opinnäytetyössä keskitytään yksityisvakuutuksiin, jotka perustuvat vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan välisiin sopimuksiin, joiden sisältöä ei määritellä laissa tiukasti yleisimpiä määräyksiä lukuun ottamatta. Yksityisvakuutukset jaetaan edelleen kahteen ryhmään: henkilövakuutuksiin ja vahinkovakuutuksiin. (Rantala & Kivisaari 2014, 81.) Koska tässä tutkimuksessa käsitellään omaisuusvahinkoihin liittyviä tutkittuja vahinkoja, on tarpeellista perehtyä tarkemmin vahinkovakuutukseen käsitteenä.

Vahinkovakuutus

Vakuutuslainsäädännössä (543/1994, 1:2 § 2 mom.) määritetään, että vahinkovakuutuksella tarkoitetaan vakuutusta, joka otetaan esinevahingon, vahingonkorvausvelvollisuuden tai muun varallisuusvahingon aiheuttaman menetyksen korvaamiseksi. Esimerkiksi palo- tai murto- vakuutukset ovat vahinkovakuutuksia. Vahinkovakuutukselle on ominaista, että vakuutuskorvaus maksetaan sattuneen vahingon mukaan. Esimerkiksi suuremmasta vahingosta maksetaan suurempi korvaus kuin pienestä vahingosta. (Rantala & Kivisaari 2014, 89.) Vahinkovakuutukset jaetaan edelleen esinevakuutuksiin ja varallisuusvakuutuksiin. Esinevakuutuksia kutsutaan usein omaisuusvakuutuksiksi. Omaisuusvakuutuksen kohteena on konkreettinen esine, kuten asunnon irtaimisto, rakennus tai kone. Varallisuusvakuutuksia ovat ne vakuutukset, joissa vakuutuksen kohteena on muu tappio kuin tietyn esineen tuhoutuminen. Esimerkiksi toiminnan keskeytysvakuutus on varallisuusvakuutus ja kyseinen vakuutus kattaa sellaiset rahalliset tappiot, jotka syntyvät esimerkiksi tulipalon tai konevaurion seurauksena. (Rantala & Kivisaari 2014, 90.) Suomessa sama vakuutusyhtiö, joka myöntää vahinkovakuutuksia, ei voi myydä henkivakuutuksia. Henkivakuutusyhtiöt ovat siis oltava itsenäisiä yhtiöitä, ja ne eivät puolestaan saa myöntää muita vakuutuksia kuin henkivakuutuksia sekä henkivakuutukseen liittyviä vapaaehtoisia tapaturmavakuutuksia ja sairausvakuutuksia. (Vakuutuslaitokset n.d.)

2.3 Kotitalouden ja yrityksen omaisuusvakuuttaminen

Suomessa omaisuuden vakuuttaminen on vapaaehtoista. Omaisuusvahinkovakuutuksia myyvät vahinkovakuutusyhtiöt sekä erilaiset vakuutusyhdistykset. Vakuutuslainsäädännön lisäksi säätelee muiden vakuutuslainsäädännön lisäksi myös omaisuuden vakuuttamisesta. (Pellikka, Peilimö, Puntari & Vaitomaa 2011, 15.) Pellikan ja muiden (2011, 45) mukaan riskit jaetaan kahteen ryhmään: vahinkoriskeihin sekä liikeriskeihin. Vahinkoriskit jaetaan edelleen neljään eri lajiin: henkilöriskit, omaisuusriskit, toimintariskit sekä erityisriskit (Pellikka ym. 2011, 45). Tässä opinnäytetyössä keskitytään omaisuusvahinkoihin, joten tarkastelussa ovat vahinkoriskit ja tarkemmin jaoteltuna

omaisuusriskit, joiden toteutumiselta halutaan suojautua vakuutuksen avulla (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. Omaisuusriskejä ja omaisuusvakuutuksia (Pellikka ym. 2011, 21)

Omaisuusriski	Omaisuusvakuutus
Tulipalo	Palovakuutus
Murtautuminen, Ryöstö, Myrsky, Rikkoutuminen	Kotivakuutus, Yritysvakuutus
Eläimen kuolema	Eläinvakuutus
Kolari	Kaskovakuutus
Karilleajo	Venevakuutus

Omaisuusriskin kohteena ovat yritysten tilanteessa yleensä rakennukset, tuotantovälineet, koneet ja kalusto ja kotitalouksien tilanteessa yleisesti vakuutetaan kotona sekä vapaa-ajan asunnossa oleva irtaimisto, omakotitalo ja muut käytössä olevat rakennukset. Omaisuusriski voi toteutua myös tulipalossa, räjähdyksessä, myrskyssä, varkaudessa tai laitteen vaurioituessa muulla tavalla. (Pellikka ym. 2011, 45.) Yleisimpiä omaisuusriskejä kotitalouksissa ovat tulipalot, murrot sekä putkistovuodot. Yrityksissä taas yleisimpiä omaisuusriskejä ovat tulipalot, rikokset sekä koneiden ja laitteiden rikkoontumiset.

Kotitalouden ja yritysten omaisuusvakuuttaminen

Kotivakuutukset ovat yleisesti yhdistelmävakuutuksia, joissa on osia eri riskilajeista. Yleinen käytäntö on, että kotivakuutus sisältää irtaimistovakuutuksen, vastuuvakuutuksen sekä oikeusturvavakuutuksen. Kotivakuutus vakuuttaa vakuutuksenottajan kodin irtaimiston kuten kodinkoneet, huonekalut sekä elektroniikan. Kodin irtaimiston lisäksi voidaan myös vakuuttaa kodin rakennuksia, kuten omakotitalo, varasto tai muita tontilla sijaitsevia rakennuksia. Rakennuksen vakuutuksessa vakuutus kattaa

itse rakennukselle sattuvia vahinkoja, joita pelkkä irtaimistovakuutus ei kata. Rakennus- ja irtaimistovakuutuksia on saatavana kotiin, huvilaan sekä maataloille. Rakennus- ja irtaimistovakuutuksissa on usein valittavissa eri laajuuksia suppeammista palovakuutuksista kattaviin laajoihin vakuutustuotteisiin. (Rantala & Kivisaari 2014, 517–527.)

Metsävakuutus voidaan liittää usein maatala- tai kotivakuutukseen, mutta sen voi hankkia myös omana itsenäisenä vakuutuksenaan. Metsävakuutuksella vakuutetaan puusto, taimikko sekä puutavara, joka hakataan metsästä. Metsän vakuutus on myös yhdistelmävakuutus, jolla voidaan varautua metsälle sattuviin tuhoihin. Metsävakuutuksia on saatavana suppeampia sekä laajempia, joiden tarjoamat turvat vaihtelevat laajuudeltaan. Myös eläinvakuutukset lasketaan omaisuusvakuutuksiin. Eläinvakuutuksella voidaan varautua eläimen sairastumiseen, kuolemaan tai tapaturmaan. (Rantala & Kivisaari 2014, 529–530.)

Kuten kotitaloudetkin, yrityksetkin voivat vakuuttaa omistuksessaan olevia rakennuksia sekä irtaimistoa. Yritykset voivat myös vakuuttaa toiminnassaan käytettäviä koneita sekä laitteita. Yrityksille on räätälöity erilaisia yhdistelmävakuutuksia, jotka kattavat kattavasti kaikenlaisia vahinkoja kuten palo-, murto-, vuotovahinkoja. (Rantala & Kivisaari 2014, 532–533.) Sekä kotitaloudet että yritykset ovat samalla tavalla velvoitettuja ottamaan käytössä oleville ajoneuvoilleen lakisääteisen liikennevakuutuksen, joka korvaa vastapuolen henkilö- sekä esinevahinkoja. Ajoneuvoihin voi lisäksi ottaa myös kaskovakuutuksen, joka korvaa omalle ajoneuvolle sattuneita vahinkoja ja kuluja. (Siirala 2018, 4–5.)

2.4 Omaisuusvahingon vakuutuskorvaus

Vakuutuslain (543/1994) 73 §:n mukaan, kun vahinko tapahtuu, on vakuutusnottajan tehtävä korvausvaatimus eli vahinkoilmoitus vakuutusnottajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää vakuutuksen voimassa-

olosta, vakuutustapahtumasta ja siitä aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Jos vakuutusnottaja ei hae korvausta edellä mainitussa ajassa, hän menettää oikeutensa vakuutuskorvaukseen. Vakuutuslain (543/1994) 69 §:n mukaan vakuutusnottajan on myös annettava vakuutusyhtiölle myös kaikki asiakirjat ja tiedot vakuutus-tapahtumaan liittyen, joita tarvitaan vakuutuksenantajan vastuun selvittämiseksi.

Vakuutuksen tarkoitus on suojata vakuutusnottajaa vakuutettavien riskien taloudellisilta seuraamuksilta. Kun vakuutettu tapahtuma sattuu, vakuutusyhtiöllä on velvollisuus suorittaa vakuutuskorvaus, josta on sovittu vakuutus sopimuksessa. (Pellikka ym. 2011, 112.) Vakuutustoiminnalle keskeinen vahingonkorvausperiaate on se, että vakuutuskorvauksen tulisi antaa hyvitys arvovähentymiselle tai muulle tappiolle, jonka sattunut vahinko aiheuttaa. Tämä periaate toteutetaan esimerkiksi siten, että vakuutusnottajan vahingoittunut omaisuus korvataan uudella vastaavanlaisella omaisuudella. (Rantala & Kivisaari 2014, 144.) Vakuutus oikeudessa on rikastumiskielto, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei vakuutuskorvauksen kautta saa päästä parempaan taloudelliseen asemaan kuin ennen vahinkotapahtumaa (Norros 2016, 100). Vakuutuskorvauksen määrä rajoittuu omaisuuden todelliseen arvoon, joten vakuutuskorvaus ei tuota minkäänlaista voittoa vakuutusnottajalle. Vakuutus sopimuksen vakuutusehdoissa määritetään, millä perusteella vahinko korvataan asiakkaalle sekä millaisen korvauksen siitä saa. (Rantala & Kivisaari 2014, 145.)

Omaisuusvahingon sattuessa korvausmäärän määrittämisessä käytetään yleisimmin joko jälleenhankinta-arvoa tai päivänarvoa. Jälleenhankinta-arvo on se rahallinen määrä, joka tarvitaan uuden samanlaisen tuotteen hankkimiseen. Jos omaisuus ei ole täysin vaurioitunut, vaan osa omaisuudesta on vielä korjattavissa, vakuutuskorvaus muodostuu omaisuuden korvauskuluista. Jos vakuutuskorvaus halutaan jälleenhankinta-arvona, ehtona on, että omaisuus on todella korjautettava tai korvattava uudella vastaavalla omaisuudella. Päivänarvoksi kutsutaan sitä hintaa, jolla uusi, entistä vastaava omaisuus olisi hankittavissa sillä hetkellä. Päivänarvoa vastaava korvaus määrä saadaan, kun vähennetään jälleenhankinta-arvosta iän, käytön, käyttökelpoisuuden vähenemisen tai muun syyn vuoksi aiheutunut rahallinen arvo. Näitä vähennyksiä kutsutaan ikävähennyksiksi. Jos omaisuudesta on vahingoittunut vain jokin

tietty osa, päivänarvo alenee samassa suhteessa kuin sille arvioitu jälleenhankinta-arvo. Tänä päivänä suomalaisissa vakuutusyhtiöissä on pyritty yleistämään jälleenhankinta-arvon käyttöä vakuutuskorvauksen määrittämisessä, mutta omaisuuden ollessa erittäin kulunut, on päivänarvo parempi vaihtoehto korvauksen määrittämiseen. (Rantala & Kivisaari 2014, 145–146.)

Jos korvattava omaisuus on hyvin vanhentunut malli, eikä samanlaista ole enää myynnissä, voi olla hyvä idea hankkia tilalle uudempi malli, jonka jälleenhankinta-arvo tai päivänarvo on korkeampi kuin alkuperäisen omaisuuden. Edellä mainitussa tilanteessa vakuutus korvaa entisen laitteen tai omaisuuden jälleenhankinta-arvon tai päivänarvon, ja vakuutuksenottaja maksaa itse syntyneen erotuksen. Näin varmistetaan, ettei vakuutuksenottaja saa vakuutuksen avulla voittoa. (Rantala & Kivisaari 2014, 146.)

Yli- ja alivakuutus

Yleensä omaisuuden vakuuttamisessa vakuutettavalle kohteelle on sovittu jo vakuutussopimusta tehdessä tietty arvo, jota kutsutaan vakuutusmääräksi. Vakuutusmäärän perusteella määritetään myös vakuutusmaksun määrä. Jos ennalta sovittu vakuutusmäärä alittaa omaisuuden jälleenhankinta-arvon tai päivänarvon, on kyseessä alivakuutus. Päinvastaisessa tilanteessa on kyseessä ylivakuutus. Alivakuutustilanteessa vakuutusyhtiö maksaa korvauksena vain ennalta sovitun vakuutusmäärän. (Rantala & Kivisaari, 146.) Alivakuutusta sovelletaan yleensä vain siinä tilanteessa, jos vakuutusmäärän ja oikean arvon ero on vähintään 20 prosenttia. Alivakuutus voi syntyä joko omaisuutta vakuutettaessa tai omaisuuden arvo voi muuttua arvonnousun tai rahanarvon muuttumisen vuoksi. (Pellikka ym. 2011, 156.) Alivakuutustilanteessa, jos kyseessä on osavahinko eli vakuutettava kohde ei ole tuhoutunut vahingossa kokonaan, on olemassa suhdemenettely vakuutuskorvauksen määrittämiseen. Niin sanottu pro rata- eli suhdesäännön mukaan laskettava korvaustapa on yleinen osavahinkotilanteessa. Suhdesäännön mukaan laskettava korvausmäärä vahingosta on vakuutusmäärää vastaava osa jälleenhankinta-arvosta (ks. kuvio 2). (Rantala & Kivisaari 2014, 146.) Kuvioon 2 on otettu esimerkki, jossa omaisuuden jälleenhankinta-arvona on 50 000 euroa, omaisuus on alivakuutettu ja vakuutusmäärä on 40 000 euroa eli 80

prosenttia jälleenhankinta-arvosta. Sattuu osavahinko, jonka arvo on 15 000 euroa, jolloin vahingosta korvataan 80 prosenttia osavahingon arvosta eli 12 000 euroa.

Kuvio 2. Pro-Rata suhdesäännön mukaan laskettava vakuutuskorvaus (Rantala-Kivisaari 2014, 146 muokattu)

Kokonaisvahingossa alivakuutustilanteessa korvausta maksetaan enintään vakuutusmäärän verran. Ylivakuutustilanteissa vakuutusyhtiö ei ole velvoitettu korvaamaan enempää kuin vakuutusmäärän verran. (Rantala & Kivisaari 2014, 146–147.) Ylivakuutustilanne on yleensä vakuutuksenottajalle itselleen epäedullinen tilanne, koska vakuutuskorvauksella ei voi tehdä voittoa. Näin ollen vakuutuksenottajalle ei makseta vakuutusmäärän ja vahingon euromääräistä erotusta, jos sattuneen vahingon rahallinen arvo on pienempi kuin vakuutusmäärä. Tässä tilanteessa asiakas maksaa liikaa vakuutusmaksua aivan turhaan, koska hänellä ei ole oikeutta saada enempää

vakuutuskorvausta kuin vahingon todellinen arvo on. Ylivakuutustilanteessa asiakkaalle ei ole oikeutta saada maksamiaan liian suuria vakuutusmaksuja takaisin, vaikka hän ei olisi tarkoituksella antanut vääriä tietoja vakuutusyhtiöön. Poikkeuksena on tilanne, jossa vakuutuksenantajan edustaja on itse arvioinut vakuutettavan kohteen asiakkaan sijaan. Tällöin vakuutuksenantajan on korvattava koko vakuutusmäärä, vaikka sattunut vahinko olisikin arvoltaan pienempi. (Pellikka ym. 2011, 158.)

Vakuutussopimusta tehdessä voidaan myös sopia jälleenhankinta-arvon tai päivänarvon mukaisesta täydestä korvauksesta. Niin kutsutussa täysarvovakuutuksessa arvo selvitetään ainoastaan, jos vahinko on jo sattunut. Esimerkiksi kiinteistöjen sekä metsän täysarvovakuutuksessa ja tietyissä kotivakuutuksissa toimitaan tällä tavalla. Tämän täysarvovakuutuksen etu on, että vältetään sekä yli- että alivakuutustilanteet. (Rantala & Kivisaari 2014, 147.)

Ostavastuu

Ostavastuu on ennalta määritetty euromääräinen summa, jonka vakuutuksenottaja on itse velvollinen maksamaan sattuneesta vahingosta. Ostavastuuosuus määritetään, kun vakuutussopimusta solmitaan. Ostavastuun vuoksi vakuutusyhtiöt säästävät pienten korvausten aiheuttamilta kustannuksilta. Ostavastuissa on tiettyjä ehtoja riippuen vakuutuksesta. Yksi ehto voi olla esimerkiksi, että vakuutuskorvausta ei makseta vakuutuksenottajalle, jos korvaus jää ostavastuusummaa pienemmäksi. Vahingon sattuessa, jos korvaus ylittää ostavastuurajan, vakuutusyhtiö on velvollinen korvaamaan ainoastaan ostavastuun ylittävän osan vahingosta. Joissain tilanteissa ostavastuu voi koskea myös euromääräisen ostavastuurajan ylittävää osaa niin, että vakuutuksenottajan on maksettava jokin tietty prosenttiosuus vahingosta. Ostavastuehto voidaan myös sopia siten, että vakuutusyhtiö ei suorita korvausta ollenkaan, jos korvaus jää ostavastuurajaa pienemmäksi, mutta korvaus maksetaan vakuutuksenottajalle kokonaan, jos vakuutuskorvaus on suurempi kuin ostavastuuraja. Tätä kutsutaan ehdolliseksi ostavastuuksi. (Rantala & Kivisaari 2014, 154–155.)

Väärin tietojen antaminen vakuutustapahtumasta

Jos vakuutuksenottaja antaa vilpillisesti vakuutuksenantajalle sellaisia vääriä tai puutteellisia tietoja vakuutustapahtumasta, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioinnin kannalta, Vakuutuslain (543/1994) 72 §:n mukaan hänen vakuutuskorvaustaan voidaan alentaa tai evätä kokonaan riippuen tilanteesta. Jotta vakuutuskorvausta alennetaan tai se evätään kokonaan, on olennaista, että vakuutuksenottaja on toiminut vilpillisesti. Vilpillinen tarkoittaa tässä tilanteessa sitä, että vakuutuksenottaja tiedostaa virheellisen tiedon sekä sen merkityksen vakuutuksenantajalle ja koittaa hyötyä siitä. Jos vakuutuksenottaja antaa virheellisiä tai puutteellisia tietoja ei-vilpillisessä mielessä, silloin vakuutuksenottajalta ei alenneta tai evätä vakuutuskorvausta. Vilpillinen menettely ei automaattisesti vie vakuutuksenottajalta vakuutuskorvausta, vaan kokonaisuutta katsottaessa otetaan olosuhteet huomioon, kuten hyödyn määrä, vilpin törkeysaste, vilpin käyttöön johtaneet syyt sekä vakuutuksenantajalle aiheutuvat selvittelykustannukset. (Norio-Timonen 2018, 253–254.)

Esimerkki edellä mainitusta vilpillisestä menettelystä on korkeimmassa oikeudessa käsitelty tapaus, jossa yritys oli vaatinut vakuutusyhtiöltä 300 000 euroa korvausta tulipalossa tuhoutuneesta vaihto-omaisuudesta, jonka hankintahinta oli ostotositteiden mukaan ollut alle 50 000 euroa. Yhtiö oli salannut vakuutusyhtiöltä ostotositteiden tiedot. Yritys tavoitteli merkittävää taloudellista hyötyä vilpillisellä menettelyllä, ja korkein oikeus katsoi, että vakuutuksenantajalla oli oikeus evätä yrityksen vakuutuskorvaus kokonaan. (KKO: 2014:21.)

3 Vakuutusalan sääntely

Vakuutusala on hyvin säännelty ja alalla onkin noudatettava lukuisia eri lakeja. Suurin osa vakuutusalaa koskevasta lainsäädännöstä liittyy vakuutuksenottajan ja vakuutus-entantajan välisiin kysymyksiin sekä asioihin vakuutuskorvauksen saajan ja vakuutus-yhtiön välillä. (Pellikka ym. 2011, 21.)

3.1 Vakuutustoimintaa koskeva lainsäädäntö

Kuviossa 3 on eritelty erityisesti vakuutustoimintaa sääteleviä lakeja sekä asetuksia. Tälle opinnäytetyölle olennaisimmat taulukossa mainituista laeista ovat vakuutusyh-tiölaki, laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä, vakuutusten tarjoamisesta annettu laki, vakuutusyhdistyslaki sekä vakuutussopimuslaki, joiden sisältöjä on hyvä avata lyhy-esti. Opinnäytetyö ei keskity eläkevakuutuksiin, joten eläkevakuutuksia käsittelevää lainsäädäntöä ei ole tarpeellista avata erikseen, vaikka kyseinen lainsäädäntö koskee-kin vakuutusalaa.

Kuvio 3. Vakuutustoimintaa koskeva lainsäädäntö (Lainsäädäntö n.d)

Tämänhetkinen voimassa oleva vakuutusyhtiölaki tuli voimaan vuonna 2008 ja se sisältää säädöksiä liittyen vakuutusyhtiön perustamiseen, hallintoon, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen, vakavaraisuusvaatimukseen, sijoitustoiminnan järjestämiseen, vakuutusyhtiön vastuuvelan kattamiseen sekä valvontaan. Vakuutusyhtiölaki koskee kaikkia suomalaisia keskinäisiä sekä osakeyhtiömuotoisia vakuutusyhtiöitä (Lainsäädäntö n.d.)

Suomen kuuluminen EU:hun on tuonut paljon muutoksia lainsäädäntöömme koskien ulkomaisia vakuutusyhtiöitä. Muutokset ovat koskeneet pääasiassa muiden ETA- valtioiden vakuutusyhtiöiden pääsyä Suomen vakuutusmarkkinoille. Laissa ulkomaisista vakuutusyhtiöistä (398/1995) vakuutustentarjoajat jaetaan kahteen eri ryhmään: ulkomaisiin ETA-alueella sijaitseviin vakuutusyhtiöihin sekä kolmannen maan vakuutusyhtiöihin, jotka sijaitsevat ETA-alueen ulkopuolella. Laki käsittelee erikseen ETA-alueella sijaitsevien vakuutusyhtiöiden toiminnan aloittamista ja lopettamista Suomessa sekä vakuutustoiminnan valvontaa. Kolmannen maan vakuutusyhtiöiden osalta laki säätelee toiminnan aloittamista, pääasiamieheen liittyviä kysymyksiä, vakavaraisuutta ja toiminnan harjoittamista, toiminnan valvontaa sekä toiminnan lopettamista. Laki sisältää myös yhtenäisiä säännöksiä sekä ETA- alueella sijaitseville ulkomaisille vakuutusyhtiöille, että kolmannen maan vakuutusyhtiöille. (Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 398/1995.)

Vakuutusten tarjoamisesta annettu laki (234/2018) koskee kaikkia tahoja, jotka tarjoavat vakuutuksia. Näitä tahoja ovat vakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistykset, vakuutusmeklarit sekä asiamiehet. Laissa käytetään meklareista sekä asiamiehistä yhteistä vakuutusedustaja- nimikettä. Vakuutusedustajien osalta laki sisältää säädöksiä liittyen heidän rekisteröimiseensä, hyvämaineisuuteensa, ammattipätevyyteen ja sijoittamisvapauten sekä palvelujen tarjoamisen vapauten. Vakuutuksentarjoajaan liittyviä

säädöksiä laissa on hyvämaineisuuteen, liiketoiminnan menettelytapoihin, tiedonantovelvollisuuteen, sijoitusvakuutuksiin sekä valvontaan ja vahingonkorvaukseen liittyen. Laista löytyy myös vakuutusmeklarin toimintaan liittyviä säädöksiä. (Vakuutus-ten tarjoamisesta annettu laki 234/2018.)

Vakuutusyhdistykset ovat vakuutuksenottajien keskinäiseen vastuuseen perustuvia vakuutusentarjoajia, joiden toimintaa vakuutusyhdistyslaki säätelee. Vakuutusyhdistykset vakuuttavat pääasiassa maatiloja sekä kotitalouksia. (Lehtipuro, Luukkonen, Mäntyniemi, Raulos & Santavirta 2010, 87.) Vakuutusyhdistyslaki (1250/1987) sisältää säädöksiä liittyen vakuutusyhdistyksen perustamiseen, toiminta-alueeseen, takuupääomaan, vakuutusyhdistyksen vakuutustuotteiden tarjontaa, hallintoon, tilintarkastukseen ja valvontaan sekä toiminnan lopettamiseen. (Vakuutusyhdistyslaki 2350/1987.)

Vakuutusopimuslaki

Tämän hetkinen voimassa oleva vakuutusopimuslaki (543/1994) tuli voimaan 1.7.1995. Vakuutusopimuslaki käsittelee pääpiirteissään kysymyksiä liittyen tietojen antamiseen vakuutusopimusta tehdessä sekä vakuutussuhteen aikana, vakuutusopimuksen tekemiseen ja päättämiseen liittyviä asioita sekä vahinkojen korvaamiseen liittyviä asioita. (Pellikka ym. 2011, 21.) EU:n alueella vakuutuslaitoksia koskeva muu lainsäädäntö on hyvin pitkälti yhtenäistetty, mutta vakuutusopimuslainsäädäntöä ei ole yhtenäistetty liikennevakuutuksia lukuun ottamatta. Voimassaolevaan vakuutusopimuslakiimme on tehty vuosien varrella jonkin verran pieniä muutoksia sekä kaksi laajempaa muutosta. Ensimmäinen suurempi muutos (426/2010, joka tuli voimaan 1.11.2010) koski käytännön soveltamisessa ilmenneitä ongelmia ja epäselvyyksiä. (Norio-Timonen 2018, 5.) Toinen laajemmista muutoksista (238/2018, joka tuli voimaan 1.10.2018) koski mm. vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuutta vakuutuksia myytäessä. Tämä muutos johtui Euroopan parlamentin ja neuvoston ns. ”IDD-direktiivistä” eli Insurance Distribution Directivestä. IDD-direktiivin kautta vakuutusopimuslaissa määritetyt säännökset vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuudesta asiakkaalle täsmentyivät sekä muutoksen aikana vakuutusopimuslakiin otettiin mukaan myös viittauksia muista EU direktiiveistä. (Norio-Timonen 2018, 6.)

Vakuutus sopimuksen sisältöä ei vakuutus sopimus laissa määritellä tarkkaan, mutta yleiset vakuutusehdot luovat raamit vakuutus sopimuksen sisällölle. Asiakkaalle annettavasta vakuutus kirjasta on käytävä ilmi vakuutus sopimuksen sisältö, johon asiakkaan kannattaa tutustua tarkasti, jos sopimuksessa on vakuutusehdoista poikkeavia ehtoja. Vakuutus sopimus laki on aina kuluttajan eli heikomman osapuolen puolella. Vakuutus sopimus laissa (543/1994) 3 §:n mukaan kuluttaja on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on tiedoiltaan ja taidoiltaan sekä taloudeltaan heikompi osapuoli. (Pellikka ym. 2011, 21–22.)

Vakuutus sopimus lain (543/1994) 1 §:n mukaan vakuutus sopimus lakia ei sovelleta lakisääteisiin vakuutuksiin. Poikkeuksen tekevät potilasvahinkolain (585/1986) mukaiset potilasvakuutukset sekä ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaiset ympäristövakuutukset, joihin vakuutus sopimus lakia sovelletaan. Lakisääteisiä vakuutuksia ovat sellaiset vakuutukset, joiden sisältö on laissa määritelty ja joissa vakuutukseen liittyvien tahojen oikeudet ja velvollisuudet ovat erikseen säännelty. (Norio-Timonen 2018, 7.)

Vakuutus sopimus laki koskee vapaaehtoisia sekä pakollisia vakuutuksia. Pakollisia vakuutuksia ovat ne vakuutukset, jotka on pakko ottaa tietyssä tilanteessa lain nojalla esimerkiksi vakuutus meklarin vastuuvakuutus ja tilaisuuden järjestäjän vastuuvakuutus. Vakuutus sopimusta sovelletaan ensivakuutuksiin. Jälleenvakuutusta ei sovelleta vakuutus sopimus lakiin. Jälleenvakuutus on kyseessä silloin, kun vakuutuksenottajana on ensivakuutuksen myöntänyt vakuutus laitos ja vakuutuksen avulla siirretään ensivakuutuksella vakuutettu riski toiselle vakuutus laitokselle. Vakuutus sopimus lain lisäksi vakuutus sopimukseen sovelletaan oikeustoimilain (228/1929) säännöksiä sopimuksen syntymisestä sekä kohtuullistamisesta sekä kuluttajansuojalain (38/1979) säännöksiä sopimusehtojen sääntelystä, sopimuksen sovittelusta ja tulkinnasta. Kuluttajansuojalakia ei kuitenkaan sovelleta lakisääteisissä vakuutuksissa eikä työntekijöiden ryhmähenkivakuutuksissa. (Norio-Timonen 2018, 7–8.)

Vakuutusala koskee olennaisesti myös salassapito- ja vaitiolovelvollisuudet. Asiakkaan on voitava luottaa siihen, ettei vakuutuksenantaja luovuta hänen henkilö-, vakuutus- tai korvaustietojansa eteenpäin muille osapuolille. Tietoja ei saa ilmaista kenellekään muulle kuin asiakkaalle itselleen tai hänen valtuuttamalleen toiselle henkilölle. Viranomaisille luovutettavat tiedot ovat poikkeus, heille vakuutuksenantaja voi tarvittaessa luovuttaa vakuutuksenottajan tietoja. Tällaisissa tilanteissa viranomaisen tiedonsaantioikeus on painavampi kuin yksityisen henkilön tietojen salaaminen. Tietosuojalaissa (1050/2018), vakuutusyhtiölaissa (521/2008 30:1), työsopimuslaissa (55/2001 3:4) sekä laissa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978) on tärkeimmät säädökset tietosuojaan liittyen. (Pellikka ym. 2011, 26–27.)

Sivulla 18 olleessa kuviossa 3 kerrottujen lakien lisäksi vakuutuksiin sovelletaan myös yleislakeja kuten oikeustoimi-, velkakirja-, korko- ja perintälakia sekä myös maa- ja kauppakaaria (Pellikka ym. 2011, 26). Vakuutusten markkinoinnista säädetään vakuutusten tarjoamisesta annetusta laissa (234/2018) sekä kuluttajille suunnattujen vakuutusten markkinoinnista säädetään kuluttajansuojalaissa. Vakuutuksiin liittyvät ongelma- ja riitatilanteet voidaan ratkaista vakuutus sopimuslain tai muun lain perusteella riippuen siitä, mihin riita-asia liittyy. (Norio-Timonen 2018, 8.) Koko finanssialan toimintaa Suomessa valvoo Finanssivalvonta.

Valvova viranomainen

Finanssivalvonta myöntää vahinkovakuutusyhtiöille toimiluvat sekä työskentelee yhdessä Pohjoismaisten valvojien kanssa. Finanssivalvonnan tehtävänä on varmistaa, että vakuutuspalveluntarjoajat toimivat lakien sekä eri sääntelyjen mukaan ja noudattavat hyvää vakuutustapaa markkinoinnissa, sopimusehdoissa sekä muussa toiminnassaan. Hyvään vakuutustapaan sisältyy molempien vakuutus sopimuksen osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien tasapuolinen kunnioittaminen ja näiden oikeuksien ja velvollisuuksien johtaminen kohtuulliseen lopputulokseen. Finanssivalvonta antaa vakuutuspalveluntarjoajille ohjeita sekä ja tekee tarkastuksia ja erilaisia analyysejä. (Pellikka ym. 2011, 33–34.)

3.2 IDD-direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston IDD-direktiivi eli Insurance Distribution Directive vakuutusten tarjoamisesta (2016/97) tuli voimaan EU:ssa 23.2.2016, jonka jälkeen EU-jäsenmaissa alkoi siirtymisaika, jonka aikana uusi direktiivi tuli sisällyttää oman maan lainsäädäntöön. Varsinainen direktiivin soveltaminen jäsenmaissa alkoi 1.10.2018. Direktiivillä kumottiin aikaisempi vakuutusedustusdirektiivi. IDD-direktiivin päätarkoituksena oli yhdenmukaistaa vakuutussäädöksiä EU:n jäsenvaltioiden välillä. (Vakuutusten tarjoamisesta annettu direktiivi-Insurance Distribution Directive (IDD) 2018.)

Direktiivin vaikutuksesta Suomessa säädettiin erilaisia muutoslakeja, jolloin vakuutusyhtiölain (2008/521), vakuutusyhdistyslain (1987/1250), ulkomaalaisia vakuutusyhtiöitä koskevan lain (1995/398) sekä vakuutusopimuslain (1994/543) sisällöt muuttuivat merkittävästi erityisesti tiedonantovelvollisuuden, vakuutustarpeen kartoituksen sekä työntekijöiden pätevyyden valvontaan liittyen. (Vakuutusten tarjoamisesta annettu direktiivi- Insurance Distribution Directive (IDD) 2018.)

Direktiivin neljännen luvun 10. artiklan mukaan EU- jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoajilla sekä vakuutus- ja jälleenvakuutusyritysten työntekijöillä on tarvittavat tiedot ja pätevyys suorittaa työtehtävänsä. Työntekijöiden on myös ylläpidettävä ammattitaitoaan ja täytettävä ammattitaitonsa kehittämistä koskevat vaatimukset. Jäsenvaltioiden on myös valvottava pätevyysvaatimusten toteutumista ja kehitettävä järjestelmät, jotka tukevat tätä valvontaa. (IDD 2016/97, artikla 4:10.)

Avaintietoasiakirja

IDD-direktiivin (IDD 2016/97) neljännessä luvussa 20. artiklassa säädetään, että ennen vahinkovakuutusopimuksen tekemistä asiakkaan vakuutettavat tarpeet on määritettävä ja hänelle on annettava puolueetonta tietoa vakuutustuotteesta selkeässä muodossa. Vakuutusta koskevat tiedot on annettava veloituksetta lyhyessä ja selkeässä vakiomuotoisessa avaintietoasiakirjassa, joka on oltava helppolukuinen erillinen

asiakirja. Asiakirjan sisällöstä on myös säädetty erikseen. Asiakirja ei saa olla harhaanjohtava, siinä on käytettävä valtion virallista kieltä/kieliä, asiakirjan ensimmäisen sivun ylälaudassa tulee olla otsikko ”vakuutusta koskevat tiedot sisältävä asiakirja”. Avaintietoasiakirjan ei tarvitse olla täydellinen tiedoiltaan, vaan siinä tulee mainita vain tärkeimmät pääkohdat tarjottavasta vakuutustuotteesta. Avaintietoasiakirja tulee tarjota asiakkaalle joko paperilla tai muussa pysyvässä muodossa. Muissa asiakirjoissa on annettava tarkemmat tiedot tarjottavasta tuotteesta. (IDD 2016/97 artikla 4:20.)

Avaintietoasiakirjassa tulee kertoa asiakkaalle selkeästi vakuutuksen tyyppi sekä yhteenvedo tarjottavasta vakuutusturvasta. Yhteenvedossa tulee mainita suurimmat vakuutuksen kohteena olevat riskit, tarvittaessa vakuutuksen maantieteellinen kattavuus, sekä mainittava riskit, joita vakuutus ei korvaa. Asiakirjassa on myös mainittava vakuutusmaksujen maksutapa sekä maksukausi, tärkeimmät korvausvastuun rajoitukset, velvoitteet vakuutus sopimuksen alussa, voimassaoloaikana sekä siinä tilanteessa, kun korvausvaatimus esitetään vakuutusyhtiölle. Lisäksi on vielä mainittava sopimuksen voimassaoloaika ja irtisanomistapa. (IDD 2016/97 artikla 4:20.8.)

4 Petosrikokset

4.1 Petos

Suomen rikoslain (39/1889) mukaan petoksen tunnusmerkit täyttyvät, jos henkilö hankkii itselleen tai toiselle henkilölle oikeudetonta taloudellista hyötyä. Petokseksi katsotaan, jos henkilöllä on intressinään toisen henkilön vahingoittaminen erehdyttä-

mällä tai erehdyttä hyväksi käyttämällä saada toinen henkilö tekemään tai jättää tekemättä jotain, joka aiheuttaa erehtyneelle taloudellista vahinkoa tai sille, jonka eduista tällä erehtyneellä on ollut mahdollisuus määrätä. Petoksesta rangaistaan sakkorangaistuksella tai enintään kahden vuoden vankeudella. Petokseksi katsotaan myös, jos henkilö edellä mainituilla tarkoituksilla aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa syöttämällä dataa, muuttamalla, tuhoamalla tai poistamalla tai muulla tavoin tietojärjestelmän toimintaan puuttamalla saa tietojenkäsittelyn lopputuloksen vääristymään. Myös petoksen yrittäminen itsessään on rangaistavaa. (Rikoslaki 39/1889 36:1.)

Tapinin (2004) mukaan Suomessa petoksen tunnusmerkistön mukaisuus koostuu viidestä elementistä. Erehdyttämisestä, erehdyksestä, erehdyksen vallassa tehdystä taloudellisesta määräämistoimesta, taloudellisesta määräämistoimesta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta sekä tahallisuudesta. Neljä ensimmäistä tunnusmerkkiä muodostavat yhdessä objektiivisen tunnusmerkistön mukaisuuden. Tahallisuus kuuluu subjektiivisen tunnusmerkistön mukaisuuteen. (Tapani 2004, 901). Teon tahallisuutta arvioitaessa on kyse siitä, mitä henkilö on tekohetkellä mieltänyt ja tahtonut (Tapani, Tolvanen & Hyttinen 2019, 264).

Tahallisuus jaetaan kolmeen eri asteeseen, joita ovat tarkoitustahallisuus, varmuustahallisuus ja todennäköisyystahallisuus. Tarkoitustahallisuus tarkoittaa, että henkilö toimii tietyssä tarkoituksessa ja tavoittelee tiettyä päämäärää. Varmuustahallisuudessa on kyse siitä, että henkilö menettelee tietyllä tavalla tahallaan ja pitää varmana siitä aiheutuvaa seurausta. Varmuustahallisuudessa henkilö ymmärtää, että hänen päämääränsä liittyy rikosoikeudellinen seuraus. Todennäköisyystahallisuudessa teki-jän tarkoitus ei ole seurauksen aiheuttaminen, eikä hän ole varma seurauksen toteutumisesta, mutta hän pitää teostaan seuraavaa rikosoikeudellista seuraamusta kuitenkin todennäköisenä. (Tapani ym. 2019, 266–277.)

Petoksen yritys on myös rangaistava teko. Petoksen yritys alkaa siitä hetkestä, kun henkilö aloittaa erehdyttämisen. Henkilö voi esimerkiksi toimittaa vakuutusyhtiölle

vääriä tietoja ja yrittää saada oikeudettomasti vakuutuskorvauksen, mutta vakuutus-
käsittelijä huomaa, ettei kaikki ole kunnossa ja antaa kielteisen korvauspäätöksen.
Tässä tilanteessa vakuutuskäsittelijää on yritetty erehdyttää, joten on syyllistytty pe-
toksen yritykseen.

Esimerkiksi Turun hovioikeudessa huhtikuussa vuonna 2011 käsitellyssä tapauksessa
henkilö oli ilmoittanut vahinkoilmoitukseen auton ostohinnaksi 2500€ vaikka auton
todellinen ostohinta oli 900€. Henkilö oli ollut tietoinen, ettei auto todellisuudessa
ole 2500 euron arvoinen ja yritti tahallisesti saada suuremman vakuutuskorvauksen,
kuin mihin hän oli oikeutettu ja syyllistyi näin ollen petoksen yritykseen. Hovioikeu-
den päätös on lainvoimainen. (Turun hovioikeus 01.04.2011/726.)

Jotta petos olisi rangaistava, on olennaista, että erehdytettävä henkilö tekee tai jät-
tää tekemättä jotain sellaista, jota hän ei olisi ilman erehdytystä tehnyt. Petokselta
vaadittava syy-yhteys edellyttääkin sitä, ettei määräämistoimeen olisi ryhdytty eikä
etua tai tappiota olisi aiheutunut ollenkaan ilman erehdyttämistä. Rangaistavassa pe-
toksessa henkilö aiheuttaa toiselle taholle taloudellista vahinkoa, jonka suuruus arvi-
oidaan tekohetkellä vallinneiden olosuhteiden perusteella. Taloudellisen vahingon ei
tarvitse kaikissa tilanteissa vielä konkretisoitua, vaan myös merkittävä taloudellisen
vahingon vaara voi riittää petoksen syntymiseen. (Lappi-Seppälä, Hakamies, Koski-
nen, Majanen, Melander, Nuotio, Nuutila, Ojala & Rautio 2008, 982–983.)

Vakuutuskorvaukseen liittyvän petoksen tunnusmerkit Suomessa täyttyvät siinä vai-
heessa, kun asiakkaan lähettämä korvaushakemus hyväksytään vakuutusyhtiön toi-
mesta. Tässä tilanteessa korvaushakemuksen lähettänyt henkilö tavoittelee tahalli-
sesti taloudellista hyötyä erehdyttämällä korvaushakemuksen käsittelijää.

Törkeä petos

Suomen rikoslaisissa (39/1889) petos jaetaan kolmeen luokkaan: lievä petos, petos ja
törkeä petos. Petos katsotaan törkeäksi, jos sen avulla tavoitellaan huomattavaa hyö-
tyä ja aiheutetaan huomattavaa tai erityisen suurta vahinkoa toiselle. Huomattavana
etuna pidetään tuhansien eurojen hyötyä, joka on Suomessa vaihdellut 7000–14000

euron välillä (Lappi-Seppälä ym. 2008, 990.) Törkeän petoksen tunnusmerkkeihin kuuluu myös, jos rikos tehdään käyttämällä hyväksi asemaan perustuvaa erityistä luottamusta tai, jos rikos tehdään käyttämällä hyväksi toisen henkilön erityistä heikkoutta tai turvatonta tilaa. Törkeästä petoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Törkeän petoksen yrittäminen on myös rangaistava teko. (Rikoslaki 39/1889 36:2.) Jotta kyse on törkeästä petoksesta, on rikoksessa täyttyvä ainakin yksi neljästä laissa mainitusta perusteesta sekä teon on oltava myös kokonaisuutena katsottuna törkeä (Lappi-Seppälä ym. 2008, 991.)

Esimerkki törkeästä petoksesta on Turun hovioikeudessa marraskuussa 2015 käsitelty tapaus, jossa henkilö oli ilmoittanut omakotitalossaan tapahtuneen vesivahingon suuremmaksi mitä se todellisuudessa oli. Ilmoituksessaan henkilö oli väittänyt, että vahingon rahallinen määrä oli 95 136,70 euroa, vaikka vahingon todellinen määrä oli korkeimman oikeuden mukaan enintään 60 000 euroa. Erehdyttämällä vakuutusyhtiötä mies oli hankkinut itselleen oikeudetonta taloudellista hyötyä yli 35 000 euroa. Taloudellisen hyödyn määrän ja kokonaisuuden huomioon ottaen kyse oli törkeästä petoksesta. Hovioikeuden päätös on lainvoimainen. (Surakka 2015.)

Lievä petos

Lievästä petoksesta voidaan tuomita tekijä sakkoon, jos tavoiteltu hyöty sekä aiheutetun vahingon määrä ja muut tapaukseen liittyvät asiat ovat kokonaisuutena vähäisiä. (Rikoslaki 39/1889 36:3.) Lievän petoksen yritys itsessään ei ole rangaistava. Vakuutuskorvaustilanteissa lievä petos voi täytyä arvoltaan pienissä korvausasioissa esimerkiksi arvoltaan hyvin vähäisen irtaimiston tai matkapuhelimen korvausasioissa, jolloin tavoiteltu hyöty ja aiheutettu vahingon määrä on hyvin vähäinen kokonaisuutena katsottuna.

4.2 Vakuutuspetos

Rikoslaisissa vakuutuspetos määritellään tapahtuneeksi, kun henkilö hankkii itselleen tai toiselle henkilölle oikeudettoman vakuutuskorvauksen sytyttämällä tuleen palovakuutetun omaisuuden. Vakuutuspetoksesta on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi, jollei henkilö lisäksi syyllisty samaa omaisuutta koskevaan petosrikollisuuteen tai sellaisen rikoksen yritykseen saadakseen vakuutuskorvauksen. (Rikoslaki 39/1889 36:4.) Vakuutuspetoksen yritystä ei ole määrätty rangaistavaksi, koska tässä rikoksessa itse yritysvaihe on yleensä hyvin lyhyt, sillä vakuutuspetoksesta puhutaan jo heti siinä vaiheessa, kun vakuutetun omaisuuden palaminen jatkuu ilman ulkopuolista edistämistä. Vakuutuspetoksen täyttymiseen ei vaadita vakuutetun omaisuuden täydellistä tuhoutumista, vaan myös riittävän tehokas omaisuuden sytyttäminen sekä tietoisuus siitä, että omaisuus on palovakuutettu ja tarkoitus hankkia oikeudeton vakuutuskorvaus riittää täyttämään vakuutuspetoksen tunnusmerkit. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 993.)

Vakuutuspetoksessa on kyse siitä, että henkilö valmistelee palovakuutuspetosta. Vakuutuspetos säännös koskee ainoastaan palovakuutetun omaisuuden tuleen sytyttämistä oikeudettoman vakuutuskorvauksen saamiseksi. Säännöstä voidaan soveltaa siihen asti, kunnes henkilö tekee vahinkoilmoituksen tai korvausanomuksen vakuutusyhtiölle, tämän jälkeen puhutaan petoksesta tai sen yrityksestä. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 993.)

Vakuutuspetos ei ole siis aina kyseessä, vaikka kyseessä olisikin vakuutuskorvaukseen liittyvä petos. Yleiskielessä usein puhutaan vakuutuspetoksista, vaikka kyse olisikin todellisuudessa vakuutuskorvaukseen liittyvästä petosrikoksesta. Vakuutuspetos on kyseessä vain siinä tapauksessa, kun joku sytyttää tuleen palovakuutetun omaisuuden hankkiakseen itselleen tai toiselle henkilölle oikeudettoman vakuutuskorvauksen. Tahallinen vakuutustapahtuman aiheuttaminen voi tulla yleisimmin rangaistavaksi jonakin petosrikoksena. (Norio-Timonen 2018, 182.)

4.3 Väärinkäytösten ehkäiseminen

Väärinkäytösrekisteri

Vuonna 1995 tietosuojalautakunta myönsi määräaikaisen poikkeusluvan väärinkäytöstietojen tallentamiseen sekä luovuttamiseen toisille vakuutusyhtiöille väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Tietosuojalautakunta jatkoi lupaa vuonna 1998 kunnes vuonna 2001 lupa myönnettiin toistaiseksi voimassaolevaksi. Vakuutusyhtiöt käyttävät vakuutusyhtiökohtaista väärinkäytösrekisteriä, johon merkitään tietoja vakuutusyhtiöitä kohtaan kohdistuneista väärinkäytöksistä. Rekisterin tietoja voidaan käyttää, kun vakuutussopimusta solmitaan ja tilanteen mukaan vakuutussopimus voidaan jättää solmimatta rekisterin perusteella. (Tietosuojalautakunnan päätös 4/2001.)

Väärinkäytösrekisteriin merkitään mm. tiedot vahinkotapahtumasta, vakuutuslaitoksesta johon rikos on kohdistunut, väärinkäytöksen ajankohta, tallennusajasta sekä väärinkäyttäjän henkilötiedot. Rekisteriin ei saa merkitä tietoja, ellei asiasta ole tehty rikosilmoitusta tai muuta ilmoitusta viranomaiselle. Väärinkäytösrekisterin tietoja voidaan myöntää myös muille vakuutusyhtiöille, jos se katsotaan aiheelliseksi. Väärinkäytösrekisterimerkintä on tehtävä vuoden kuluessa siitä hetkestä, kun vakuutusyhtiö on tehnyt ilmoituksen viranomaiselle väärinkäytöksestä tai, kun syyttäjä on nostanut syytteen asiasta. Väärinkäytösrekisterimerkintä on poistettava viivyttyksettä, jos asianomainen todetaan syyttömäksi väärinkäytökseen tai oikeusprosessista luovutaan. Tiedot rekisteristä on poistettava heti myös siinä tapauksessa, jos ylempi oikeusaste vapauttaa alemman oikeusasteen tuomitseman henkilön. Tiedot saa kuitenkin rekisteröidä uudelleen, jos ylempi oikeusaste tuomitsee henkilön, jonka alempi oikeusaste on vapauttanut. Tieto on poistettava väärinkäytösrekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä hetkestä, kun väärinkäytös on ensimmäistä kertaa rekisteröity. Jos vakuutusta tai luottoa ei myönnetä asiakkaalle väärinkäytösrekisterin tietojen perusteella, väärinkäytösrekisterissä olevalle henkilölle on ilmoitettava siitä, että väärinkäytöstietoja käytetään vakuutussopimuksen myöntämisen päätöksenteossa sekä asiakkaalle on kerrottava, minkä yhtiön rekisteristä tiedot ovat

peräisin ja milloin ne on hankittu. Väärinkäytösrekisterin tietojen käyttö rajoittuu ainoastaan sellaisiin tapahtumiin ja tilanteisiin, jotka liittyvät vakuutusyhtiön harjoittamaan vakuutustoimintaan esimerkiksi vakuutussopimuksen solmimiseen tai korvauskäsittelyyn. (Tietosuojalautakunnan päätös 4/2001.)

Vahinkorekisteri

Vuonna 2001 tietosuojalautakunta myönsi vakuutusyhtiölain mukaisille vakuutusyhtiöille luvan luovuttaa vahinkotietoja sekä käsitellä toisilta vakuutusyhtiöiltä saatuja vahinkotietoja vakuutusrikollisuuden ehkäisemistarkoituksessa. Vakuutusyhtiöiltä saatuja vahinkotietoja saa käyttää ainoastaan väärinkäytösten torjuntaan eli pääasiassa epäselvien vahinkojen käsittelyssä ja tutkinnassa. Vain alle kymmenen vuotta vanhoja vahinkorekisteritietoja saa luovuttaa eteenpäin muille vakuutusyhtiöille ja muilta vakuutusyhtiöiltä saatuja vahinkotietorekisterin tietoja ei saa käyttää asiakasvalinnassa, vakuutusta myönnettäessä, vakuutusten markkinoinnissa, hinnoittelussa, irtisanomisperusteena tai muissa tämänkaltaisissa tarkoituksissa. (Tietosuojalautakunnan päätös 4/2009.)

Vahinkorekisterit ovat vakuutusyhtiökohtaisia ja jokainen vakuutusyhtiö on vastuussa tietojen oikeellisuudesta sekä korjaamisesta. Jotta vahinkotiedot voidaan merkitä rekisteriin, on vakuutusyhtiölle oltava tehtynä korvaushakemus vahinkoon liittyen. Vahinkorekisteriin ei saa rekisteröidä tietoja vahingoista, jotka liittyvät luotto-, takaus-, oikeusturva-, sairausvakuutuksiin sekä sellaisiin tapaturmavakuutuslain mukaisiin vakuutuksiin, jotka ovat pakollisia. Toinen vakuutuslaitos voi pyytää muilta vakuutusyhtiöiltä vahinkorekisteritietoja, jos voidaan olettaa, että useille eri vakuutusyhtiöille on tehty samasta vahingosta korvaushakemus, korvauksenhakija on ilmoittanut useita vahinkoja hyvin lyhyen ajan sisällä tai korvauksenhakija on tehnyt monia samankaltaisia vahinkoilmoituksia. Muille vakuutuslaitokselle ei saa kuitenkaan luovuttaa enempää tietoa kuin on asian kannalta olennaista. Muille vakuutusyhtiöille saa luovuttaa asianomaisen terveydentilaa koskevia tietoja vain hänen suostumuksellaan sekä vahinkorekisterin tietojen luovuttamisesta on aina kerrottava asiak-

kaalle esitteissä ja vahinkoilmoituslomakkeissa. Asiakkaalle on kerrottava korvauspäätöksessä siitä, jos vakuutusyhtiö haluaa kysyä tarkempia tietoja toiselta vakuutusyhtiöltä. (Tietosuojalautakunnan päätös 4/2009.)

5 Tutkimusasetelma

Tutkimusasetelmassa avataan tutkimusongelmaa, tutkimuskysymyksiä sekä aineiston keruu- ja analyysimenetelmiä. Tämän tutkimuksen aiheena on tutkia omaisuusvahinkoihin liittyvien vahinkotapausten tutkintatilastoja sekä tutkituista vahingoista haetuja korvausmääriä Suomessa kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vuosina 2008–2018. Kaikkien tutkittujen vahinkojen tarkasteleminen edellä mainitulla tarkastelujaksolla on itsessään hyvin laaja aihe, minkä vuoksi aiheen rajausta tehtiin koskemaan ainoastaan omaisuusvahinkoihin liittyviä tutkittuja vahinkoja Suomessa kymmenen vuoden tarkastelujaksolla.

Tässä opinnäytetyössä tavoite onkin yleistää ja tehdä johtopäätöksiä Suomessa tutkituista omaisuusvahingoista niihin liittyvien tilastojen avulla. Opinnäytetyön tuloksena saadaan tilannekatsaus siitä, kuinka paljon tutkittuja vahinkoja omaisuusvahinkoihin liittyvissä tapauksissa on Suomessa ollut sekä mihin suuntaan niiden määrät ovat kehittyneet viime vuosien aikana ja mihin suuntaan ollaan menossa.

5.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimukseen tarvitaan tarkkaan määritetty asiaongelma, josta johdetaan itse tutkimusongelma. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma on selvittää, kuinka paljon

Suomessa omaisuusvahinkoja on ajautunut tutkintaan vuosina 2008–2018 sekä min-käläisiä korvauksia niistä on haettu suomalaisilta vakuutusyhtiöiltä.

Tutkimusongelmaan liittyvät tutkimuskysymykset tässä opinnäytetyössä ovat

- Missä määrin tutkittuja omaisuusvahinkoja esiintyy Suomessa?
- Mihin suuntaan tutkittujen omaisuusvahinkojen määrät ovat kehittyneet viime vuosien aikana?
- Mitä omaisuusvahinkoja on tarkastelujaksolla tutkittu eniten?
- Kuinka paljon tutkituissa omaisuusvahingoissa on pyydetty vakuutuskorvauksia suomalaisilta vakuutusyhtiöiltä?

5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmää valittaessa tarkastellaan tutkimusongelmaa, johon tutkimuksella halutaan tuoda ratkaisu. Määrällinen tutkimusmenetelmä soveltuu tutkimukseen silloin, kun halutaan kuvailla tutkittavaa asiaa numeroiden avulla yleisesti tai kuvailla kuinka jokin asia on muuttunut määrällisesti tai kuinka paljon jokin asia vaikuttaa toiseen asiaan, eli kuinka riippuvaisia ne ovat toisistaan. (Vilkka 2015, 66.) Tässä opinnäytetyössä tutkimusote on lähinnä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta, koska aineisto on määrällisessä muodossa, mutta tähän aineistoon ei kohdisteta tilastollista analyysiä.

Heikkilän (2008) mukaan kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin ”Mitä, missä, paljonko, kuinka usein”. Koska tämä opinnäytetyö koskee kaikkien Suomen vakuutusyhtiöiden tilastoja, on kyseessä kokonaistutkimus, jolloin tutkimus kattaa kaikkien suomalaisten vakuutusyhtiöiden raportoimat tilastot tutkituista omaisuusvahingoista finanssivalvonnalle. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä ovat johtopäätökset ja teoriat, jotka on tehty aikaisemmista tutkimuksista, käsitteiden määrittely, muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon sekä aineiston muokkaaminen tilastollisesti

käsiteltävään muotoon ja päätelmien teko tilastollisen analyysin perusteella (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 136).

Aineistonkeruu ja analyysimenetelmät

Määrällisen tutkimuksen aineistona voidaan käyttää joko valmiita tilastoja, erilaisia tietokantoja tai aineisto voidaan kerätä kokonaan itse. Tutkimusongelma itsessään määrittää sen, millainen aineistonkeruumenetelmä sopii tehtävään tutkimukseen. Kvantitatiiviseen tutkimukseen tarvittava aineisto voidaan hankkia esimerkiksi jo olemassa olevista tilastoista, rekistereistä tai tietokannoista tai aineisto voidaan kerätä itse. (Heikkilä 2008, 17–19.)

Valmista, muiden keräämää aineistoa kutsutaan sekundaariaineistoksi. Jokaiseen tutkimukseen ei ole tarpeellista kerätä omaa aineistoa, jos tutkimukseen soveltuvaa aineistoa on jo valmiiksi olemassa jonkun toisen keräämänä. Valmiit aineistot ovat harvoin sopivia käytettäväksi sellaisenaan, joten niitä on usein muokattava omaan tarkoitukseen sopivaksi esimerkiksi muuttamalla tiedot numeeriseen muotoon. Valmiiksi kerättyjä aineistoja löytyy esimerkiksi virallisista tilastoista ja tilastorekistereistä, erilaisista tilastotietokannoista ja eri arkistojen materiaaleista. (Hirsjärvi ym. 2007, 181–183.)

Koska tässä tutkimuksessa tutkimusongelma koskee tutkittujen omaisuusvahinkojen määriä sekä näistä vahingoista haettuja korvausmääriä suomalaisilta vakuutusyhtiöiltä, on järkevää käyttää sekundaariaineistoa, koska aineistoa on jo olemassa. Tässä tutkimuksessa käytetään aineistona valmiita tilastoja, jotka tutkimuksen tekijä on saanut Finanssiala ry:n arkistoista. Saatu aineisto käsitellään Excel-taulukkolaskentaohjelmalla. Tutkimuksessa kerätty aineisto analysoidaan laskemalla tilastoista keskiarvoja. Aineistoa havainnollistetaan erilaisilla visuaalisilla kuvaajilla sekä taulukoilla. Analysointia jatketaan tekemällä johtopäätöksiä tunnuslukujen ja visuaalisten kuvaajien pohjalta.

Aikaisemmat tutkimukset

Vastaavanlaisesta näkökulmasta aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu, mutta aiheeseen liittyviä tutkimuksia on tehty esimerkiksi opinnäytetöiden ja maisteritutkielmien muodossa. Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijan Vilja Lehtomaan keväällä 2020 julkaistussa opinnäytetyössä tutkittiin kvalitatiivisia menetelmiä käyttäen, millaisia vakuutuslalla väärinkäytökset ovat kokonaisuudessaan sekä mihin vakuutuslajeihin nämä väärinkäytökset pääosin kohdistuvat. (Lehtomaa 2020, 3.) Toinen aiheeseen liittyvä opinnäytetyö tehtiin myös keväällä 2020 Vaasan ammattikorkeakoulun opiskelijan Janina Markuksen toimesta. Markus tutki opinnäytetyössään vakuutusalaan kohdistuneita petosrikoksia sekä niiden seuraamuksia. Markuksen opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena lainopillisena tutkimuksena ja sen tavoite oli selvittää, millaisia petosrikoksia vakuutusalaan kohdistuu, kuinka paljon petoksia ja niiden yrityksiä ilmenee sekä miten petokset on määritelty rikoslaisissa. (Markus 2020, 2.)

Vuonna 2017 Jutta Paaso Lapin yliopistosta tutki rikosoikeuden maisteritutkielmassaan petoksia sekä vakuutuskorvauksia. Tutkimus keskittyi pääasiassa lainsäädännölliseen näkökulmaan ja se toteutettiin vertaamalla suomalaista ja ruotsalaista lainsäädäntöä vakuutuskorvauspetoksiin liittyen. (Paaso 2017, 2.) Myös Anja Louhiniva ja Vesa Mutttilainen ovat tutkineet vuonna 2009 julkaistussa poliisiammattikorkeakoulun raportissaan vakuutusalaan yleisesti petosten kohteena. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisia sekä kvalitatiivisia menetelmiä käyttäen. (Louhiniva & Mutttilainen 2009, 5.)

5.3 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tieteellisen tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta eli sitä, jos tutkimus toistettaisiin uudelleen eri tutkijan toimesta, pystyttäisiinkö saamaan täysin samat tutkimustulokset. Reliabiliteetin avulla arvioidaan tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliabiliteettia voidaan arvioida esimerkiksi toistamalla tutkimus uudelleen. Jos toistetusta tutkimuksesta saadaan samat tulokset,

set kuin ensimmäisellä kerralla, voidaan todeta tutkimuksen tulosten olevan reliabeleja. Kvantitatiivisen tutkimuksen reliabiliteettia voidaan arvioida erilaisien tilastollisten menetelmien avulla. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.) Reliabiliteettia tulisi arvioida jo tutkimuksen aikana, mutta siihen liittyviä asioita voidaan arvioida myös tutkimuksen jälkeen. Määrällisessä tutkimuksessa reliabiliteetin arviointiin voidaan käyttää esimerkiksi korrelaatiokerrointa, jos samaa asiaa mitataan kahden eri kysymyksen avulla. Reliabiliteetin arviointi perustuu mittaukseen liittyvien asioiden arviointiin sekä sen tarkkuuteen toteutettaessa tutkimusta. (Vilkka 2007, 150.)

Toinen tärkeä käsite tieteellisen tutkimuksen arvioinnissa on validiteetti. Validiteetti tarkoittaa pätevyyttä ja sen avulla arvioidaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä asiaa, jota oli tarkoitus alun perin mitata. Validiteetin arviointi on olennaista, koska joskus voi käydä niin, etteivät tutkimusmenetelmät ja mittarit vastaa sitä, mitä tutkija luulee tutkivansa. Validiteetti ei esimerkiksi ole hyvä, jos kyselylomakkeen kysymykset ovat suunniteltu huolettomasti ja vastaajat ymmärtävät kysymykset väärin tai eri tavalla kuin tutkija on tarkoittanut. Tällöin vastaukset käsitellään tutkijan oman ajattelumallin perusteella, joten tutkimustuloksia ei voida pitää pätevinä. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.) Validiteettia tulisi tarkastella jo tutkimuksen aikana esimerkiksi tutkimuspäiväkirjan avulla, johon tutkija kirjaa tekemänsä ratkaisut sekä perustelut. Päiväkirjan avulla on helpompi vertailla saamiaan tuloksia tekemiinsä ratkaisuihin ja kirjoittaa tutkimusraporttia sekä arvioida tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Vilkka 2007, 152.)

Reliabiliteetti sekä validiteetti yhdessä muodostavat tieteellisen tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. Kun tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä, otos edustaa perusjoukkoa eikä tutkimuksessa ole satunnaisvirheitä. Tutkimuksessa tapahtuneet systemaattiset virheet heikentävät tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia, koska systemaattinen virhe voi johtua esimerkiksi siitä, että vastaajat valehtelevat tai kunnistelevat tutkittavia asioita. Kvantitatiiviselle tutkimukselle asetettu vaatimustaso vaikuttaa sen kokonaisluotettavuuteen. Vaatimustaso vastaa kysymykseen: ”Miten tutkimus tehdään?”. (Vilkka 2007, 152–154.)

6 Tutkimustulokset

6.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena keräämällä Finanssiala ry:n yhteyshenkilöltä Finanssiala ry:n sisäisestä arkistosta tilastoja tutkituista vahingoista Suomessa eri vakuutuslajien osalta vuosina 2008–2018. Tilastoissa oli otettu huomioon kaikki tutkitut vahingot suomalaisista vakuutusyhtiöistä edellä mainitulla ajanjaksolla. Kerätystä materiaalista suodatettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmalla tutkimukselle relevantti aineisto, jotta aineisto vastasi tutkimusongelmaa sekä sen rajausta. Opin- näytetyön aiheeseen liittyen olennaista oli suodattaa tilastosta tutkittuihin omaisuusvahinkoihin liittyvät tilastot.

Kerätyssä aineistossa tutkitut omaisuusvahingot oli jaettu kolmeen eri kategoriaan, joita olivat yritysten esinevahingot, kotitalouksien esinevahingot sekä ajoneuvovahingot. Näitä kolmea kategoriaa jatkettiin tarkastelemalla tutkimuksessa. Kerätystä aineistosta kävi ilmi tutkittujen omaisuusvahinkojen lukumäärät edellä mainituissa kategorioissa vuosittain kymmenen vuoden tarkastelujaksolla sekä millaisia korvaussummia näistä tutkituista vahingoista oli vuosittain haettu vakuutusyhtiöiltä.

Suodattamisen jälkeen saatu numeerinen data analysoitiin laskemalla aineistosta keskiarvoja sekä data esitettiin visuaalisesti kaavioiden ja taulukoiden avulla. Näiden keskiarvojen ja taulukoiden sekä kaavioiden avulla datasta pystyttiin saamaan ratkaisu tutkimusongelmaan sekä tutkimuskysymyksiin sekä lisäksi tekemään tuloksista johtopäätöksiä.

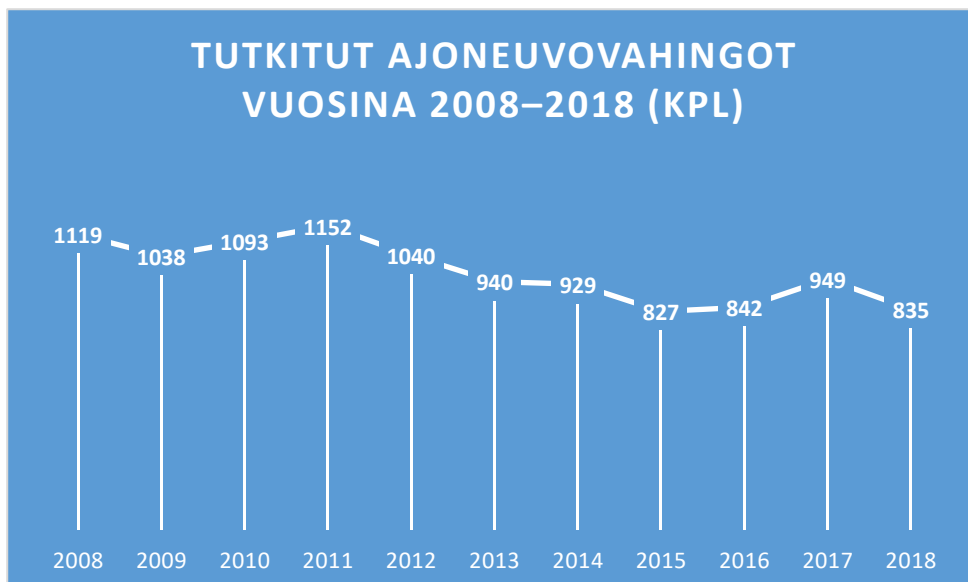
6.2 Tutkitut omaisuusvahingot Suomessa vuosina 2008–2018

Tarkastelussa ovat Suomessa tapahtuneet kotitalouksien esinevahingot, ajoneuvovahingot sekä yritysten esinevahingot, jotka ovat otettu tutkinnan alle vuosina 2008–

2018. Vuodelta 2019 ei ole vielä saatavissa tarkkoja tietoja, minkä vuoksi tarkastelu-aika ulottuu 2018 vuoteen saakka.

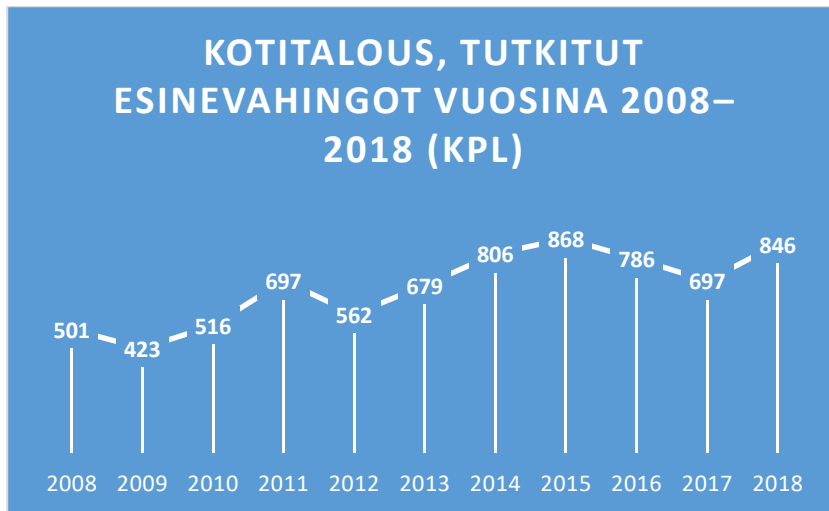
Taulukko 2. Tutkitut vahingot keskimäärin per vuosi 2008–2018 (kpl)

Tutkitut vahingot keskimäärin per vuosi 2008–2018 (kpl)	Keskiarvo
Ajoneuvovahingot	979
Kotitalouksien esinevahingot	671
Yrityksen esinevahingot	149
Kaikki tutkitut vahingot	1798

Kuvio 4. Tutkitut ajoneuvovahingot vuosina 2008–2018 (kpl)

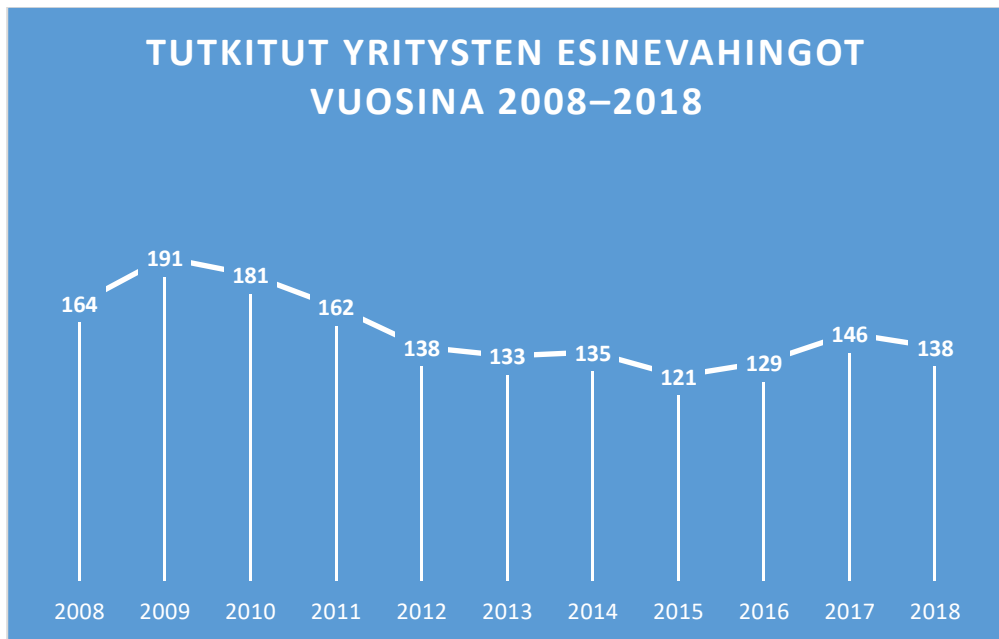
Tarkastellaan ensin tutkittuja ajoneuvovahinkoja kymmenen vuoden tarkastelujaksolla. Tutkintaan päätyneiden ajoneuvovahinkojen keskiarvo on vuosina 2008–2018 ollut noin 979 kappaletta vuodessa (ks. taulukko 2). Kokonaisuutena katsottuna ajoneuvovahinkojen osalta tutkittujen vahinkojen trendi on kymmenen vuoden tarkastelujaksolla lievästi laskeva (ks. kuvio 4). Tarkastelujakson alkupäässä vuosina 2008–2012 luvut olivat hieman koholla, jolloin viitenä vuonna peräkkäin tutkittujen vahinkojen määrä oli yli 1000 kappaletta vuodessa. Eniten tutkittuja ajoneuvovahinkoja oli vuonna 2011, jolloin tutkittujen tapausten määrä oli 1152 kappaletta. Vuoden 2013 jälkeen ajoneuvovahinkoihin liittyviä tutkittuja vahinkoja on ollut alle 1000 kappaletta vuodessa, joten tutkittujen vahinkojen lasku on nähtävissä. Vähiten tutkittuja vahinkoja ajoneuvojen osalta oli vuonna 2015, jolloin tutkittujen tapausten määrä oli 827 kappaletta. Vaikka laskua on nähtävissä, kymmenen vuoden aikana ajoneuvovahinkojen osalta tutkittujen vahinkojen kappalemääräiset erot eivät ole erityisen huomattavia. Voidaan siis todeta, että vaikka nykyään epäilyttäviä ajoneuvovahinkoja tapahtuu jonkin verran vähemmän kuin aikaisemmin, kuitenkin hyvin suuria muutoksia tarkastelujaksolla ajoneuvojen osalta tutkituissa vahingoissa ole nähtävissä, vaan määrät ovat pysyneet suhteellisen tasaisena. Suomessa ajoneuvoihin liittyvät epäilyttävät vahingot ovat siis lievässä laskussa.

Kuvio 5. Tutkitut kotitalouksien esinevahingot vuosina 2008–2018 (kpl)

Kotitalouksien esinevahingoissa tutkintaan johtaneiden vahinkojen määrä on ollut tarkastelujaksolla keskiarvoltaan noin 671 kappaletta vuodessa (ks. taulukko 2 sivulla 37). Tutkittujen esinevahinkojen trendi tarkastelujaksolla on kokonaisuutena nouseva (ks. kuvio 5), mutta luvut ovat olleet laskussa muutamana vuonna 2009, 2012 sekä 2016 ja 2017.

Vähiten kotitalouksien esinevahinkoihin liittyviä tutkittuja vahinkoja oli vuonna 2009, jolloin tutkintaan johtaneiden esinevahinkojen määrä oli 423 kappaletta. Korkeimmillaan epäilyttävien tapausten määrä oli vuonna 2015, jolloin tutkittuja vahinkoja oli jopa 868 tapausta. Vuonna 2016 ja 2017 luvut olivat pienessä laskussa, kunnes vuonna 2018 epäilyttävien tapausten määrä kohosi taas 846 kappaleeseen. Luvuista voidaan todeta, että kotitalouksien tekemät epäilyttävät esinevahinkoihin liittyvät vahingot ovat siis lisääntyneet viime vuosina merkittävästi. Huomioitavaa on, etteivät kaikki kotitalouksien epäilyttävät esinevahingot päädy tilastoihin, koska niitä ei välttämättä raportoida eteenpäin vakuutusyhtiön toimesta tai niitä ei huomata suuresta vahinkoilmoitusmassasta.

Kuvio 6. Tutkitut yritysten esinevahingot vuosina 2008–2018 (kpl).

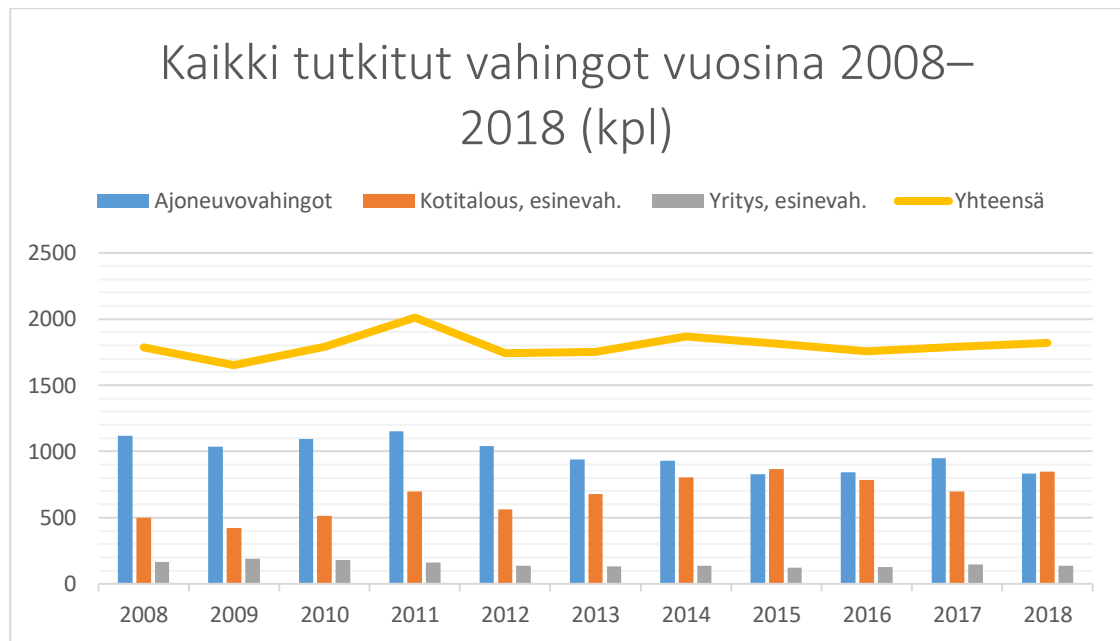
Yritysten esinevahingot, jotka ovat otettu tutkinnan alle, ovat tarkastelujaksolla olleet keskiarvoltaan noin 149 kappaletta vuodessa (ks. taulukko 2 sivulla 37). Tutkituja yritysten esinevahinkoja on siis huomattavasti vähemmän jokaisena tarkasteluvuonna verrattuna kahteen muuhun kategoriaan. Tutkittujen yritysten esinevahinkojen trendi on tarkastelujaksolla ollut kokonaisuutena katsottuna laskeva (ks. kuvio 6).

Vähiten tutkittuja vahinkoja yritysten esinevahingoissa tarkastelujaksolla oli vuonna 2015, jolloin tutkittujen tapausten määrä oli 121 kappaletta. Eniten tutkittuja tapauksia oli vuonna 2009, jolloin tutkittujen vahinkojen määrä yritysten esinevahingoissa oli jopa 191 kappaletta. Vuosina 2008–2010 tutkittujen vahinkojen määrät olivat huomattavasti koholla muihin vuosiin verrattuna, kunnes vuodesta 2011 alkaen luvut ovat vuosi vuodelta olleet laskussa lukuun ottamatta vuotta 2017, jolloin määrissä tapahtui pieni nykäys ylöspäin, mutta vuonna 2018 määrä kääntyi taas laskuun päin.

Luvuista voidaan siis todeta, että yritysten esinevahinkoihin liittyviä tutkintoja tehdään nykyään huomattavasti vähemmän kuin tarkastelujakson alkupuolella, mutta viime vuosina tutkittujen vahinkojen määrät ovat taas lisääntyneet.

Taulukko 3. Kaikki tutkitut vahingot vuosina 2008–2018 (kpl)

Vuosi	Ajoneuvovahingot	Kotitalouksien esinevahingot	Yritysten esinevahingot	Yhteensä
2008	1119	501	164	1784
2009	1038	423	191	1652
2010	1093	516	181	1790
2011	1152	697	162	2011
2012	1040	562	138	1740
2013	940	679	133	1752
2014	929	806	135	1870
2015	827	868	121	1816
2016	842	786	129	1757
2017	949	697	146	1792
2018	835	846	138	1819

Kuvio 7. Kaikki tutkitut vahingot vuosina 2008–2018 (kpl)

Taulukosta 3 nähdään kaikki tutkitut vahingot kymmenen vuoden ajalta eri kategoriassa sekä niiden yhteenlasketut kappalemäärät. Kaikkien tutkittujen vahinkojen yhteismäärät ovat kymmenen vuoden aikana olleet hyvin tasaiset. Kuviossa 7 nähdään, että kaikkien tutkittujen vahinkojen trendi on pysynyt hyvin tasaisena lukuun ottamatta yhtä suurempaa piikkiä luvuissa vuonna 2011, jolloin tutkittujen vahinkojen yhteismäärä oli korkeimmillaan tarkastelujaksolla (2011 tutkittua vahinkoa).

Kun verrataan kaikkien tarkastelussa olleiden kolmen kategorian tutkittujen vahinkojen määriä keskenään (ks. kuvio 7), huomataan, että ajoneuvovahinkojen osuus kaikista tutkituista vahingoista on lähes jokaisena tarkastelujakson vuonna vähintään yli puolet kaikkien tutkittujen vahinkojen määristä. Tarkastelujaksolla ainoastaan poikkeuksellisinä vuosina 2015, 2016 sekä 2018 tutkittujen ajoneuvovahinkojen määrät olivat alle puolet kaikista tutkituista vahingoista. Voidaan siis todeta, että pääasiassa eniten vahinkoja tutkitaan ajoneuvojen osalta. Kaikkien tutkittujen vahinkojen yhteistrendi kymmenen vuoden tarkastelujaksolla on ollut suhteellisen tasainen ilman suurempia

heilahteluja, joten suuria muutoksia omaisuusvahinkoihin liittyvien tutkittujen vahinkojen yhteismäärissä ei ole nähtävissä. Vahinkoja tutkitaan nykyään lähes saman verran kuin tarkastelujakson alussakin. Nykyään tutkinnan alle ei joudu kokonaisuutena katsottuna enempää vahinkoja kuin aikaisemminkaan, joten voidaan todeta, että suunta tutkituissa vahingoissa tulevaisuudessa ei näiden lukujen perusteella ole menossa parempaan eikä näin ollen huonompaankaan suuntaan.

Taulukosta 3 sekä kuviosta 7 huomataan myös, että toiseksi suurin osuus kaikista tutkituista vahingoista tarkastelujaksolla on ollut kotitalouksien esinevahingoilla.

Vuonna 2015 tutkittujen kotitalouksien esinevahinkojen osuus oli jopa suurin kaikista tutkituista vahingoista. Vuosina 2015, 2016 sekä 2018 tutkittujen kotitalouksien esinevahinkojen määrät ovat olleet hyvin lähellä tutkittujen ajoneuvovahinkojen määriä. Tutkittujen vahinkojen määrien perusteella voidaan todeta, että pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna kotitalouksien esinevahinkoja tutkitaan vähemmän kuin ajoneuvoihin liittyviä vahinkoja, mutta viime vuosien aikana kotitalouksien esinevahinkoihin liittyvät epäilyttävät tapaukset ovat yleistyneet huomattavasti ja ovat määrällisesti nykyään lähes samalla tasolla kuin epäilyttävät ajoneuvovahingot.

Taulukosta 3 sekä kuviosta 7 käy myös ilmi, että pienin osuus kaikista tutkituista vahingoista on kymmenen vuoden tarkastelujaksolla ollut yritysten esinevahingoilla. Yritysten tutkittujen esinevahinkojen osuus kaikista tutkituista vahingoista on ollut jokaisena tarkastelujakson vuonna kaikista pienin. Vuosina 2008–2010 tutkittujen yritysten esinevahinkojen osuus kaikista vahingoista oli hieman suurempi kuin tavallisesti, mutta vuodesta 2011 niiden osuus kaikista tutkituista vahingoista on ollut hyvin tasainen. Yritysten tutkintaan johtaneet esinevahingot ovat siis tarkastelujaksolla pysyneet suhteellisen samalla tasolla, eivätkä niiden määrät ole merkittävästi kasvaneet viime vuosina sekä niiden osuus on selvästi pienempi suhteessa muihin omaisuuteen liittyviin tutkittuihin vahinkoihin.

6.3 Tutkittujen omaisuusvahinkojen vakuutusyhtiöiltä haetut korvaussummat Suomessa vuosina 2008–2018

Tarkastellaan seuraavaksi vakuutusyhtiöiltä haettuja korvaussummia tutkituissa omaisuusvahingoissa kymmenen vuoden tarkastelujaksolla kolmessa kategoriassa.

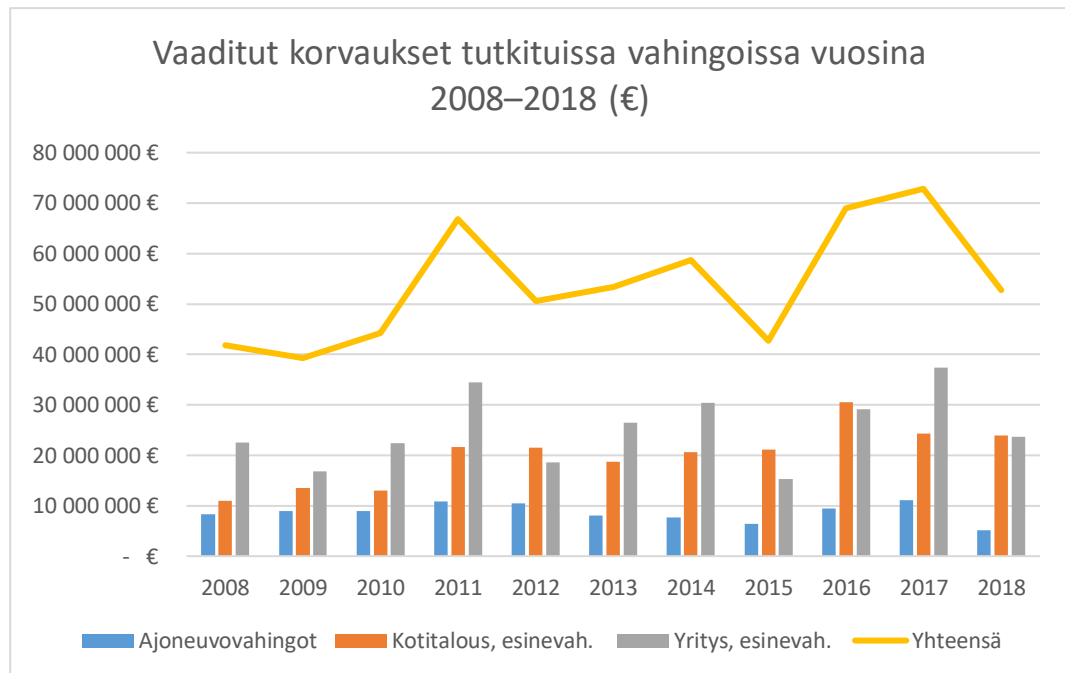
Taulukko 4. Tutkituista vahingoista haetut korvaussummat keskimäärin vuosittain tarkastelujaksolla 2008–2018 (€)

Haetut korvaussummat keskimäärin per vuosi 2008–2018	Keskiarvo (€)
Ajoneuvovahingot	8 663 745 €
Kotitalouksien esinevahingot	19 980 261 €
Yrityksen esinevahingot	25 194 219 €
Kaikki tutkitut vahingot	53 838 224 €

Kun tarkastellaan kaikkia kolmea kategoriata vuosina 2008–2018 (ks. taulukko 4), keskimäärin vuosittain tutkituissa tapauksissa on haettu korvauksia noin 54 miljoonan euron edestä. Keskimäärin eniten korvauksia tutkintaan johtaneissa vahingoissa on haettu vuosittain yritysten esinevahingoista. Toiseksi eniten korvauksia tarkastelujaksolla vuosittain keskimäärin on haettu kotitalouksien esinevahingoista ja selvästi pienin osuus haetuissa korvaussummissa on tutkituilla ajoneuvovahingoilla.

Taulukko 5. Vaaditut korvaussummat tutkituissa tapauksissa vuosina 2008–2018 (€)

Vuosi	Ajoneuvovahingot	Kotitalouden esinevahingot	Yritysten esinevahingot	Yhteensä
2008	8 337 992 €	10 966 152 €	22 549 004 €	41 853 148 €
2009	8 912 919 €	13 486 837 €	16 866 670 €	39 266 426 €
2010	8 892 745 €	12 951 325 €	22 407 099 €	44 251 169 €
2011	10 817 000 €	21 571 000 €	34 499 000 €	66 887 000 €
2012	10 462 118 €	21 516 137 €	18 558 718 €	50 536 973 €
2013	8 112 505 €	18 753 746 €	26 478 757 €	53 345 008 €
2014	7 698 672 €	20 660 244 €	30 332 732 €	58 691 648 €
2015	6 411 406 €	21 083 486 €	15 272 841 €	42 767 733 €
2016	9 449 475 €	30 489 791 €	29 062 732 €	69 001 998 €
2017	11 065 302 €	24 333 244 €	37 432 166 €	72 830 712 €
2018	5 141 057 €	23 970 905 €	23 676 685 €	52 788 647 €

Kuvio 8. Vaaditut korvaukset tutkituissa tapauksissa vuosina 2008–2018 (€)

Taulukosta 5 sekä kuviosta 8 voidaan nähdä, että alimmillaan kymmenen vuoden tarkastelujaksolla haetut korvaussummat olivat vuonna 2009, jolloin yhteissumma haettujen korvausten osalta tutkituissa tapauksissa oli noin 39 miljoonaa euroa. Tarkastelujakson suurimmat haetut korvaussummat tutkituissa vahingoissa olivat vuonna 2017, jolloin yhteissumma oli noin 73 miljoonaa euroa. Korvaussummien määrät ovat olleet vuosien aikana hyvinkin heilahtelevaiset, mutta pääosin trendi on ollut nouseva (ks. kuvio 8). Vuosina 2012, 2015 sekä 2018 haetut korvaussummat ovat laskeutuneet rajusti edelliseen vuoteen verrattuna. Tarkastelujakson loppupuolella haetut korvaussummat ovat kuitenkin olleet huomattavasti suuremmat kuin tarkastelujakson alkupuolella, joten lukujen perusteella voidaan todeta, että nykyään epäilyttävästä vahingoista haetaan suurempia korvaussummia kuin aikaisemmin.

Niin kuin aikaisemmin todettiin, tutkittujen ajoneuvovahinkojen osuus kaikista tutkituista omaisuusvahingoista oli kaikista suurin tarkastelujaksolla. Haettujen korvaussummien osalta tutkituissa tapauksissa ajoneuvojen osuus on päinvastoin jokaisena vuonna selvästi pienin muihin kategorioihin verrattuna. Keskimäärin tutkituissa tapauksissa ajoneuvovahinkojen osuus haetuista korvaussummista on ollut noin 9 miljoonaa euroa vuodessa (ks. taulukko 4 sivulla 44).

Kuten aikaisemmin todettiin, yritysten esinevahinkojen osuus kaikista tutkituista vahingoista on kappalemääriltään ollut selvästi pienin muihin kategorioihin verrattuna tarkastelujaksolla (ks. kuvio 7 sivulla 42). Kuitenkin päinvastoin tutkituista yritysten esinevahingoista on lähes jokaisena tarkastelujakson vuotena vaadittu kaikista suurimpia korvaussummia (ks. taulukko 5 sekä kuvio 8). Vaikka epäilyttäviä vahinkoja yritysten esinevahingoissa suhteessa muihin tarkasteltuihin kategorioihin on vähän, ovat tutkitut korvaussummat kuitenkin yritysten esinevahingoissa yleensä mittavia. Kymmenen vuoden ajan keskiarvo yritysten tutkittujen esinevahinkojen osalta on noin 25 miljoonaa vuosittain (ks. taulukko 4 sivulla 44). Yritysten esinevahinkojen vaaditut korvaussummat ovat keskiarvoltaan vuosittain merkittävästi suuremmat kuin tutkituissa ajoneuvovahingoissa (noin 9 miljoonaa euroa) tai kotitalouden esinevahingoissa (noin 20 miljoonaa euroa). Tutkittujen yritysten esinevahinkojen osalta suurimmat haetut korvaussummat olivat tarkastelujaksolla vuonna 2017, jolloin

summa oli jopa noin 37 miljoonaa euroa. Vähiten tutkituissa vahingoissa yritysten esinevahinkojen osalta korvauksia haettiin vuonna 2015, jolloin summa oli noin 15 miljoonaa euroa. Yritysten osalta haetut korvaussummat tutkituissa vahingoissa ovat heilahdelleet kymmenen vuoden aikana todella paljon, mutta vain muutamana vuonna yritysten esinevahinkojen haetut korvaussummat ovat jääneet pienemmäksi kuin muiden kategorioiden haetut korvaussummat.

Niin kuin tutkittujen vahinkojen kappalemäärissäkin, myös haetuissa korvaussummissa kotitalouksien esinevahinkojen osuus on toiseksi suurin. Keskimäärin tarkastelujaksolla tutkituissa kotitalouden esinevahingoissa korvauksia haettiin noin 20 miljoonaa euroa vuodessa (ks. taulukko 4 sivulla 44). Vuonna 2012, 2015 sekä 2016 tutkituista kotitalouden esinevahingoista haetut korvaussummat olivat jopa suuremmat kuin yritysten esinevahinkojen haetut korvaussummat. Kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana kotitalouksien esinevahinkojen haettujen korvaussummien trendi on ollut selkeästi nouseva. Vuonna 2008 haettujen korvauksien määrä kotitalouden esinevahinkojen osalta oli pienin tarkastelujaksolla, noin 10 miljoonaa euroa. Suurin haettujen korvauksien summa kymmenen vuoden aikana kotitalouksien esinevahinkojen osalta oli vuonna 2016, jolloin korvauksia haettiin tutkituista vahingoissa noin 30 miljoonan euron edestä. Koska tutkittujen esinevahinkojen kappalemäärätkin ovat viime vuosina olleet nousussa, on myös luonnollista, että haetut korvaussummatkin ovat kasvaneet kymmenen vuoden aikana.

7 Johtopäätökset

Tutkimuksesta kävi ilmi, että eniten kappalemääräisesti kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana on tutkittu ajoneuvovahinkoja. Vakuutusala hengittää pääasiassa liikennevakuutuksilla, koska kaikkien liikenteessä autoilevien on lain velvoittamana

otettava ajoneuvoonsa liikennevakuutus (Siirala 2018, 4–5), joten ajoneuvovahinkoihin liittyvien tutkintojen suuri osuus muihin kategorioihin verrattuna on ymmärrettävää. Vakuutusyhtiöiden on pakko myöntää asiakkaalleen ajoneuvon lakisääteinen liikennevakuutus. Jotkut voivat käyttää tätä hyväkseen aiheuttamalla tahallisia sovitusta kolareita, jotka joutuvat tutkintaan. Esimerkki tällaisesta tahallisesta sovitusta autokolarista on, kun 1000 euron arvoinen liikennevakuutettu ajoneuvo ajaa tahallisesti hyvin arvokkaan ajoneuvon kylkeen, jotta tämä arvokas auto joudutaan lunastamaan vakuutusyhtiön toimesta. Tällaiset vahingot ovat nykyään yleistyneet ja voivat olla myös osasyynä suureen ajoneuvovahinkojen tutkintamäärään. Tutkittujen ajoneuvovahinkojen määrät ovat viime vuosina kuitenkin tasaantuneet muihin omaisuusvahinkoihin verrattuna.

Tutkittujen kotitalouksien esinevahinkojen määrät olivat viime vuosien aikana lisääntyneet merkittävästi verrattuna tarkastelujakson alkupuoleen. Esinevahinkojen lisääntyntä määrää voidaan selittää nykyaikaisen vahinkoilmoitusprosessin helppoudella sekä sillä, että myös esinevahinkoon liittyvän vakuutuskorvauspetoksen tekeminen on helpompaa kuin aikaisemmin. Vahinkoilmoituksen täyttämistä epätodennukaisilla tiedoilla jää pienellä todennäköisyydellä kiinni, koska suuresta vahinkoilmoitusmassasta on vaikeaa seuloa epäilyttäviä vahinkoilmoituksia. Tänä päivänä erilaisia kuvanmuokkausohjelmia on myös saatavilla enemmän ilmaiseksi, joten ostokuittien sekä muiden dokumenttien retusointi onnistuu vaivattomasti. Vaikka seulaan eivät toki jää kaikki petoksen yritykset, tähän seulaan jää varmasti nykyään enemmän epäilyttäviä vahinkoilmoituksia kuin aikaisemmin. Tämä selittää osaltaan tutkittujen kotitalouksien esinevahinkojen kasvaneutta määrää viime vuosien aikana.

Huomioitavaa kotitalouksien esinevahinkojen tutkintamäärissä on se, että vakuutusyhtiöissä kohdataan hyvin usein valheellisesti täytettyjä korvaushakemuksia, mutta korvaushakemusten suuren massan vuoksi jokaista hakemusta ei pystytä tutkimaan tarkasti resurssien vuoksi. Vaikka valheellisesti täytetystä vahinkoilmoituksesta jäisi kiinni, lieviä petoksia raportoidaan harvakseltaan poliisille eikä niitä lähdetä viemään eteenpäin. Tämän vuoksi niistä ei myöskään pidetä tarkkaa rekisteriä vakuutusyhtiötasolla.

Asiakkaiden tietoutta vakuutusehdoista on pyritty lisäämään esimerkiksi IDD-direktiivin (IDD 2016/97) myötä. Direktiivin myötä kaikille asiakkaille, joille tarjotaan vahinkovakuutusta, on annettava ennen ostopäätöstä avaintietoasiakirja. Tämä asiakirja helpottaa vahinkovakuutuksen kokonaisuuden hahmottamista. Ennen kuin asiakas ostaa vakuutuksen, hän voi avaintietoasiakirjasta tarkistaa tilanteet, joissa vakuutus korvaa vahingon sekä tilanteet, joissa vakuutus ei korvaa sattunutta vahinkoa. Tällöin asiakkaalla on jo ennen ostopäätöksen tekoa suhteellisen selkeä kuva siitä, missä tilanteissa hänelle korvataan vahingot ja missä ei. Tällä voidaan ennaltaehkäistä kuluttajalle tulevaa yllätystä tilanteessa, jossa vakuutus ei korvaa vahinkoa sekä lisätä asiakkaan tietoutta solmimastaan vakuutus sopimuksesta.

Aikaisemmin mainittiin, että Suomessa petoksen tunnusmerkistö täyttyy viidestä elementistä. Erehdyttämisestä, erehdyksestä, erehdyksen vallassa tehdystä määräystoimesta, taloudellisesta määräämistoimesta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta sekä tahallisuudesta (Tapani 2004). Lievän petoksen tunnusmerkit täyttyvät siinä vaiheessa, kun asiakas lähettää tahallisesti virheellisen vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiöön tavoitellakseen sillä taloudellista hyötyä ja vakuutusvirkailija käsittelee kyseisen hakemuksen. Harvat tietävät, että edellä mainitussa toimessa täyttyvät jo petoksen tunnusmerkit ja näin ollen he syyllistyvät rikokseen. Usein taloudellisen hyödyn helpous sekä epätodennäköisyys jäädä kiinni voi houkutella asiakkaita vääristelemään vahinkoilmoituksia.

Vähiten kappalemääräisesti tarkastelujaksolla tutkittiin yritysten esinevahinkoja. Yritysten toiminta on usein säädeltyä ja valvottua, joka osaltaan ennaltaehkäisee yritysten epärehellisyyttä. Näin ollen yritysten voi olla hankalampaa vääristellä vahinkotietoja verrattuna kotitalouksiin, joka voi olla syynä yritysten esinevahinkojen alhaiseen tutkintamäärään tarkastelujaksolla.

Tutkittujen omaisuusvahinkojen yhteismäärät kappalemäärissä ovat olleet hyvin tasaiset tarkastelujaksolla, joten hyvin merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut, vaikka viime vuosina vakuutuskorvaukset ovat olleet enemmän tapetilla uutisissa ja muualla

mediassa. Vaikka tutkittujen vahinkojen kappalemäärät tarkastelujaksolla ovat pysyneet lähes samana kymmenen vuoden ajan, on eri tutkittujen omaisuusvahinkojen osuus vaihtunut ja tulevaisuudessa on todennäköistä, että kotitalouksien esinevahingoissa on yhä enemmän tutkintaan johtaneita vahinkoja verrattuna muihin omaisuusvahinkoihin. Todennäköistä on myös, että tulevaisuudessa yritysten omaisuusvahinkoja tutkitaan enemmän koronapandemian herättämän vahinkoilmoitusvyöryn vuoksi, joten yritysten tutkittujen vahinkojen määrät varmasti kasvavat entisestään.

Tuloksista selvisi, että huomattavasti eniten tutkituissa vahingoissa korvauksia vakuutusyhtiöiltä pyydettiin yritysten esinevahingoissa. Yrityksillä on usein arvokkaampaa omaisuutta kuten erilaisia koneita ja laitteita. Yrityksillä myös usein enemmän omaisuutta vakuutettavana kuin kotitalouksilla, joten tämä selittää suurempia vaadittuja korvaussummia muihin kahteen tarkasteltuun kategoriaan verrattuna. Toiseksi eniten korvauksia tutkituissa tapauksissa vaadittiin kotitalouksien esinevahingoissa ja vähiten ajoneuvovahingoissa. Tutkittujen ajoneuvovahinkojen ja kotitalouksien esinevahinkojen välinen euromääräinen ero vaadituissa korvaussummissa oli hyvin merkittävä. Vakuutuskorvauksissa on Norroksen (2006) mukaan rikastumiskielto, eikä vakuutuskorvauksen kautta saa päästä parempaan taloudelliseen asemaan kuin ennen vahinkotapahtumaa ja vahingosta vakuutuskorvaus rajoittuu omaisuuden todelliseen arvoon. Tämä on tärkeää ottaa huomioon tutkittujen vahinkojen korvaussummien tarkastelussa erityisesti ajoneuvovahingoissa, koska usein ajoneuvojen todelliset arvot laskevat hyvinkin nopeasti, eivätkä näin ollen vahingoittuneet ajoneuvot ole välttämättä kovinkaan arvokkaita, joten myös tämä selittää vaadittujen korvaussummien huomattavaa eroa tutkittujen ajoneuvovahinkojen ja kotitalouksien esinevahinkojen välillä.

Pääosin tutkituissa tapauksissa vaadittujen korvausten summat ovat olleet nousussa kymmenen vuoden aikana, mutta nämä korvaussummat ovat olleet hyvinkin heilahtelevaiset tarkastelujaksolla. Haetut korvaussummat tutkituissa tapauksissa ovat pienessä nousussa, mutta tulevaisuuden suunnasta korvaussummien osalta on hyvin vaikeaa tehdä oletuksia, koska korvaussummat vaihtelevat hyvin paljon vuosittain.

Voidaan kuitenkin todeta, että suuret korvaussummat ja suuret kappalemäärät tutkittuissa vahingoissa eivät kulje käsi kädessä, koska tutkittujen tapausten kappalemäärät ovat olleet hyvinkin tasaiset kymmenen vuoden tarkastelujaksolla, mutta vaaditut korvaussummat ovat heilahdelleet paljon.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon omaisuusvahinkoja on mennyt tutkintaan asti vuosina 2008–2018 sekä millaisia vakuutuskorvauksia näistä kyseisistä vahingoista on vakuutusyhtiöiltä haettu. Tutkimuksen aihetta selittävät tutkimuskysymykset opinnäytetyössä olivat

- Missä määrin tutkittuja omaisuusvahinkoja esiintyy Suomessa?
- Mihin suuntaan tutkittujen omaisuusvahinkojen määrät ovat kehittyneet viime vuosien aikana?
- Mitä omaisuusvahinkoja on tarkastelujaksolla tutkittu eniten?
- Kuinka paljon tutkituissa omaisuusvahingoissa on pyydetty vakuutuskorvauksia suomalaisilta vakuutusyhtiöiltä?

Tutkimuksen tavoite täyttyi, koska asetetut tutkimuskysymykset sekä tutkimusongelma saatiin ratkaistua. Lisäksi tutkimus käsitteli myös laajasti aiheeseen liittyvää teoriaa vakuutusalaista ja sen toiminnasta. Lisäksi opinnäytetyön aiheen kannalta oleellista oli myös käsitellä lainsäädäntöä liittyen petosrikoksiin sekä vakuutustoimintaan. Tutkimuksen kannalta teoreettisen viitekehyksen tärkeimmät pääluvut olivat vakuutukset ja vakuutustoiminta, koska tutkimuksen kannalta on tärkeää ymmärtää

vakuuttamisen periaate. Toinen oleellinen pääluke oli petosrikokset, koska tutkimuksen aiheen vuoksi on myös ymmärrettävä, miksi omaisuusvahinkoja ohjautuu tutkintaan asti. Tutkimuksen tavoite oli tuottaa tilannekatsaus siitä, missä määrin näitä tutkintaan johtaneita vahinkoja on tarkastelujaksolla ollut sekä millaisia korvaussummia niistä on vaadittu vakuutusyhtiöiltä ja mihin suuntaan ollaan menossa. Tutkimuksen tavoite näin ollen täyttyi. Aihetta ei samasta näkökulmasta ole tutkittu aikaisemmin, joten tutkimus toi uutta tietoa vakuutuslalle.

Suurin haaste tutkimusta tehdessä oli oleellisen teoriapohjan sisällyttäminen opin- näytetyöhön. Aiheeseen liittyvää materiaalia oli paljon, joten oli pohdittava tarkasti, mikä on aiheeseen sekä näkökulmaan katsottuna oleellista sisällyttää työhön ja mitä jättää pois. Lisäksi myös aineiston analysointi ja käsittely oli haasteellista. Yleinen haaste sekundaariaineistoa käyttäessä on, että aineisto ei usein vastaa sellaisenaan tutkimuksen tarpeita. Sekundaariaineistosta on usein suodatettava tutkimuksen kan- nalta oleellinen aineisto, joka myös tässä tutkimuksessa aineistonkeruuvaiheessa tuotti haasteita.

Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta suunniteltaessa tutkimukselle valittiin aiheeseen sopiva tutkimusote sekä menetelmä, jotka ovat tässä opinnäytetyössä kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimuksen aiheeseen perustuen. Koska tutkimuksen aihe oli selkeästi määrällinen, oikea tutkimusotteen ja -menetelmän valinta lisäsivät tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu reliabiliteettiin eli tulosten toistettavuuteen sekä validiteettiin eli tulosten pätevyteen. Jos tutkimus toistetaan uudelleen ja siitä saadaan samat tulokset kuin ensimmäisellä tutkimuskerralla, ovat tulokset reliaabeleja (Hirsjärvi ym. 2007, 226). Koska tässä tutkimuksessa käytettiin valmista ja luotettavaa aineistoa, joka on peräisin Finanssiala ry:n arkistoista, on hyvinkin varmaa, että tulokset ovat reliaabeleja ja tutkimus on toistettavissa samoin tuloksin. Lisäksi tutkimus oli kokonaistutkimus ja kattoi näin ollen kaikkien suomalaisten vakuutusyhtiöiden tutkintaan johtaneet omaisuusvahingot tarkastelujaksolla, joten tutkimuksen ai-

neisto on tarkka ja tutkimus on myös tämän valossa toistettavissa hyvin todennäköisesti samoin tuloksin. Tämän tutkimuksen validiteetti on myös hyvä, koska valitut menetelmät vastasivat tutkittavaa asiaa. Lisäksi tutkimus mittasi juuri sitä mitä tutkimuksessa oli alun perin tarkoituskin mitata eli kuinka paljon omaisuusvahinkoja on Suomessa kymmenen vuoden tarkastelujaksolla mennyt tutkintaan asti sekä millaisia korvauksia näistä vahingoista on pyydetty. Tutkimuksen aihe ja siihen käytetyt tutkimusmenetelmät vastasivat tutkimuksen tuloksia.

Teoreettisessa viitekehyksessä käytetyissä lähteissä käytettiin tarkkaa lähdekritiikkiä. Valitut lähteet ovat luotettavaa ajantasaista kirjallista materiaalia sekä virallista lakitekstiä. Lisäksi esimerkkeinä käytettyjen oikeustapausten lainvoimaisuus varmistettiin erikseen oikeustapauksia käsitelleestä hovioikeudesta. Lähteinä käytetyt verkkajulkaisut ovat luotettavista medioista sekä virallisilta verkkosivuilta peräisin. Opinnäytetyön aihe koski suomalaista vakuutustoimintaa sekä Suomessa tapahtuneita omaisuusvahinkoja, jotka ovat otettu tutkinnan alle vuosina 2008–2018, joten opinnäytetyön aiheeseen viitaten on perusteltua, että käytetyt lähteet ovat suomalaisilta asiantuntijoilta ja suomalaisesta lainsäädännöstä peräisin. Tutkimusta voidaan pitää kokonaisuutena tarkasteltuna luotettavana, koska sen tulokset ovat hyvin todennäköisesti toistettavissa sekä tutkimusmenetelmät olivat aiheeseen sopivat ja tehdyllä tutkimuksella tuotettiin ratkaisu tutkittavaan tutkimusongelmaan sekä -kysymyksiin.

Koska aihe ei ole vielä kovinkaan tutkittu, sitä voidaan tutkia tulevaisuudessa enemmän useasta eri näkökulmasta. On esimerkiksi mahdollista tehdä laajempi tutkimus ja ottaa siihen mukaan kaikki Suomessa tutkintaan johtaneet vahingot ja myös vertailla niitä muiden maiden vastaaviin tilastoihin. Tutkimuksen voi myös toteuttaa esimerkiksi varmistuneiden vakuutuskorvauspetosten määristä tutkintaan johtaneiden vahinkojen sijaan. Aihetta voidaan myös tutkia tulevaisuudessa samasta näkökulmasta enemmän. Esimerkiksi tutkimalla kuinka paljon vuodesta 2018 eteenpäin tutkintaan ohjautuu epäilyttäviä vahinkotapauksia samoissa vakuutuslajeissa.

Lähteet

Eläkesäätiöasetus 1778/1995. Annettu 29.12.1995. Viitattu 19.11.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1995/19951778>.

Eläkesäätiölaki 1774/1995. Annettu 29.12.1995. Viitattu 19.11.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951774>.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

IDD 2016/97. Insurance Distribution Directive. Annettu 20.1.2016. Viitattu 3.5.2020.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0097>.

KKO: 2014:21. 2014. Annettu 7.4.2014. Viitattu 18.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2014/20140021>.

Kuluttajansuojalaki 38/1978. Annettu 20.1.1978. Viitattu 21.11.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038>.

Lainsäädäntö. N.d. Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivut. Viitattu 15.11.2019.
<https://stm.fi/vakuutusasiat/lainsaadanto>.

Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoittamisten hajauttamisesta 315/2015. Annettu 20.3.2015. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150315>.

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 1061/1978. Annettu 22.12.1978. Viitattu 21.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19781061>.

Laki työeläkevakuutusyhtiöistä 354/1997. Annettu 25.4.1997. Viitattu 19.11.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970354>.

Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 398/1995. Annettu 17.3.1995. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950398>.

Laki vakuutusten tarjoamisesta 234/2018. Annettu 20.4.2018. Viitattu 19.11.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180234>.

Laki ympäristövahinkovakuutuksesta 81/1998. Annettu 30.1.1998. Viitattu 21.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980081>.

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. 2008. Rikosoikeus. Helsinki: WSOY pro.

- Lehtipuro, K., Luukkonen, I., Mäntyniemi, L., Raulos, V. & Santavirta, P. 2010. Vakuutuslainsäädäntö. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy FINVA.
- Lehtomaa, V. 2020. Vakuutuskorvauksiin kohdistuvat väärinkäytökset. Opinnäytetyö, AMK. Oulun ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma, oikeus ja hallinto. Viitattu 17.5.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202003274004>.
- Louhiniva, A. & Mutttilainen, V. 2009. Vakuutusala petosten kohteena. Vakuutusyhtiöissä ja poliisissa tehtyihin haastatteluihin sekä tilasto- ja rekisteritietoihin perustuva tutkimus. Raportti. Poliisiammattikorkeakoulu. Viitattu 17.5.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-178-7>.
- Markus, J. 2020. Vakuutusalaan kohdistuneet petosrikokset ja niiden seuraamukset. Opinnäytetyö, AMK. Vaasan ammattikorkeakoulu, liiketalouden ala. Viitattu 17.5.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202004205426>.
- Norio-Timonen, J. 2018. Vakuutuslainsäädäntöä koskevat muutokset. Helsinki: Alma Talent Pro.
- Norros, O. 2016. Vakuutuksenantajan korvauspäätös. Helsinki: Talentum.
- Oikeustoimilaki 228/1929. Laki varallisuusosoikeudellisista oikeustoimista. Annettu 13.6.1929. Viitattu 21.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290228>.
- Paaso, J. 2017. Petos ja vakuutuskorvaukset. Maasteritutkielma. Lapin yliopisto, rikosoikeus. Viitattu 17.5.2020. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62922/Paaso.Jutta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Pellikka, T., Peilimö, P., Puntari, P. & Vaitomaa, M. 2011. Omaisuuden vakuuttaminen. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy FINVA.
- Potilasvahinkolaki 585/1986. Annettu 25.7.1986. Viitattu 21.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860585>.
- Rantala, J. & Kivisaari, E. 2014. Vakuutusoppi. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy FINVA.
- Rikoslaki 39/1889. Annettu 19.12.1889. Viitattu 13.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L36>.
- Siirala, T. 2018. Perustietoa vapaaehtoisista autovakuutuksista. Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE. Viitattu 3.5.2020. <https://www.fine.fi/media/julkaisut-2018/perustietoa-vapaaehtoisista-autovakuutuksista.pdf>.
- Surakka, J. 2015. Hovioikeus tuomitsi talon vesivahingosta liikaa vakuutuskorvausta hakeneen miehen törkeästä petoksesta- tuttu vakuutusyhtiön vakuutustarkastaja tuomittiin lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa mutta syyte avunannosta hylättiin. Uutinen. Edilex.fi. Viitattu 13.11.2019. <https://www.edilex.fi/uutiset/46529>.

- Tapani, J. 2004. Petossäännös rikosoikeusjärjestelmän ketteränä laitapuolustajana. *Lakimies*, 5, 899-902. Viitattu 6.11.2019. www.edilex.fi.
- Tapani, J., Tolvanen, M. & Hyttinen, T. 2019. *Rikosoikeuden yleinen osa: Vastuuoppi*. Helsinki: Talentum.
- Tietosuojalaki 1050/2018. Annettu 5.12.2018. Viitattu 21.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>.
- Tietosuojalautakunnan päätös 4/2001. Annettu 3.9.2001. Viitattu 18.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/ftie/2001/20010004>.
- Tietosuojalautakunnan päätös 4/2009. Annettu 14.12.2009. Viitattu 18.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/ftie/2009/20090004>.
- Turun hovioikeus 01.04.2011/726. Viitattu 4.12.2019. www.edilex.fi. Juhani-tietokanta.
- Työsopimuslaki 55/2001. Annettu 26.1.2001. Viitattu 21.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>.
- Vakuutuskassalaki 1164/1992. Annettu 27.11.1992. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921164>.
- Vakuutuslaitokset. N.d. Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivut. Viitattu 19.11.2019. <https://stm.fi/vakuutuslaitokset>.
- Vakuutuslainsäädännön lakien muuttaminen 543/1994. Annettu 28.6.1994. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940543>.
- Vakuutusyhtiöyrittäjälaki 1250/1987. Annettu 31.12.1987. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19871250>.
- Vakuutusyhtiöyrittäjälaki 521/2008. Annettu 18.7.2008. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080521>.
- Vakuutusten tarjoamisesta annettu direktiivi – Insurance Distribution Directive (IDD). 2018. Finanssivalvonta. Viitattu 9.10.2019. <https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/saantelykokonaisuudet/idd/>.
- Vilkka, H. 2015. *Tutki ja kehitä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilkka, H. 2007. *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.